

Naputánjáró

A MOLDVAI MAGYAR OKTATÁS HÍRLEVELE 2014. november

Ha valaki Moldvában jártában-keltében csak egyszer is felnézett az éjszakai égboltra, láthatta, hogy milyen csodálatosan ragyognak ott a csillagok. Az ezernyi villodzó égi fény elbűvöli az idegent, aki ilyen aligha láthat felkavart városi létének elhomályosult égén. De lenyűgözi az a tiszta emberi ragyogás is, amit lépten nyomon megtapasztal a csángók között. S örömmel tölti el, hogy köztük a legkiválóbbakat a világ is elismeri. Ők hárman a sokak közül is a legkiemelkedőbbek.

Csángó csillagok

NYISZTOR ILONA

Ez évben A Magyar Művészetért Alapítvány *Ex Libris-Díját*, és XIII. Európa Jövője Nemzetközi Gyermekek- és Ifjúsági Találkozó alkalmával az *Európa Gyermekének Jövőjéért* kitüntetését is megkapta, de tulajdonosa az *Európai polgári díjnak*, számos más kitüntetésnek is. A kivételes tehetségű és hangú előadó a moldvai Pusztinán él és tanít, dalait szüleitől, nagyszüleitől és a még élő falusi öregektől tanulta. *Jáki Sándor* Teodóz atya döbbsentette rá arra, hogy milyen értékesek a moldvai népdalok. Azóta tudatosan gyűjti ősei énekeit. Hangversenyeket ad itthon és külföldön egyaránt. Nyisztor Ilona nem csak éneklő, hanem pedagógusként, szakavatott módon tanítja is a gyermekeket a népdaléneklésre, a népdal szeretetére. Szülőfalujában a pusztinai Magyar Ház programvezetőjeként értékes művelődésszervezői munkát végez. Pedagógusi tevékenységéért a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége méltán tüntette ki a legkiválóbb tanárokat megillető *Ezüstgyopár Díjjal*. A csángómagyar népi kultúrában élő, azt életető, visszatánító, népszerűsítő élete példaértékű lehet mindnyájunk számára. *Pákozdi Judit*

VASZI LEVENTE

A *Fölszállott a páva* közönség-díjasáról, egy mesebeli legényről szólnak a sorok. Ott lakik a jéghegy csúcsán, ahonnan tovább már nem lehet menni. Na, ott van Kostekek! Ahol a szegény vándor már azt hiszi, hogy eltévedt, de ha még megy egy kicsikét, és már ott is van a kosteleki rengeteg kellős közepén elhelyezkedő kis csángó faluban, *Vaszi Levente* szülőfalujában. Eszes kis gyermekecskék és leányocskák fogadják az idelátogatókat, ilyen eleven feketeszemű gyermekecske volt Levici is, a kosteleki hagyományörző. Nem tudjuk orgánuma mennyire tulajdonítható a magas bércek friss levegőjének, vagy a medve elől menekülő folyamatos hangerősítő gyakorlatoknak. De azt tudjuk, hogy a bocskorát medvezsírral keni meg, így nem éri utol a medve, és a hűlés sem. Mondanám, hogy minden hájjal megkent, de ez egyáltalán nem igaz rá, inkább eszes és furfangos. Ma is ott él, ahol az ég összeér a földdel, ahol az emberek tiszta magyarul beszélgetnek, és ahol a Csángómagyar oktatási program is kezdődik Kostekekben, s nemcsak a gyermekek szeretett tanár bácsija, hanem mindnyájunk büszkesége is. Aki nem hiszi, járjon utána! *Márton Attila*

PETRÁS MÁRIA

2013-ban ő kapta *Prima Primissima-díjat* a Magyar népművészet és közművelődés kategóriában. Népdalénekes, keramikus, az AMMOA alapítója! Az indoklása így szólt: „A moldvai csángó származású művész kezdetben grafikusnak tanult, majd Magyarországra érkezése után a Magyar Iparművészeti Főiskolán kerámia szakon végzett. Elsősorban figurális kerámiával és üvegplasztikával foglalkozik, de grafikákat és táblaképeket is készít. Biblikus témájú domborműveiben, szobraiban a csángó falvak imái és énekei öltenek testet. Jellemzően felismerhető munkái hitet, szeretetet és erőt sugároznak, akárcsak alkotójuk. Dalai által pedig a csángóföld népdalvilágába nyerhetünk bepillantást”. Köztéri munkái országszerte láthatók, de szerepelnek külföldön is. Együtt készítettük az első Moldvai Csángó-magyar Kalendáriumot és fotográfusa voltam *Petrás Mária, a hitbeégető*, és a *Zsoltáros ultimátum* című albumainak. Nap mint nap tapasztaltam szerény kedvességét, határozott, mégis alázatos istenhitét, Szűz Mária tiszteletét, ragaszkodását szeretett magyar hazájához és csángó népéhez. *Legeza László*

Borbáth Erzsébet Petrás Incze János Díjat kapott

A Moldvai Magyar Oktatásért Alapítvány ez év februárjában létrehozta a *Petrás Incze János Díjat*, egyrészt tisztelegve a 200 éve született csángó minorita pap, szerzetes és néprajzkutató életműve előtt, másrészt évente egy alkalommal elismerve ezzel egy személy munkásságát, melyet az alapítvány célkitűzése érdekében kifejtett. Az első díjat a kuratórium egyhangú döntése alapján, a Csíkszeredában élő *Borbáth Erzsébet* tanárnő kapta. „Azt az utat például, amit

Petrás Incze János nyitott meg, másfél évszázaddal később, Domokos Pál Péter, Kallós Zoltán, Perka Mihály nyomában Borbáth Erzsébet követte tovább, mi több, célba is juttatta. ...Borbáth Erzsébet életművében Petrás legfőbb vágyát látjuk beteljesülni. Ez pedig a moldvai magyar értelmiség megszületése” – mondta *Iancu Laura* költő tanítvány laudációjában. A díjat, amely pénzjutalommal is járt, Petrás Mária gyönyörű kerámiájával együtt Csíkszeredában az RMPSZ elnöke Burus-Siklódi Botond adta át.

Jolanda Willemse Pro Urbe Emlékérme

A KEMCSE alelnöke, *Jolanda Willemse* ez év augusztus 20-án vette át Szentendre város rangos kitüntetését *dr. Dietz Ferenc* polgármestertől. Jolanda évtizedek óta kül- és belföldön egyaránt sokat tesz a hátrányos helyzetűek, különösen a gyermekek és a fiatalok megsegítéséért. Szentendren népszerűsíti a moldvai keresztszülő programot is, és nem csak diószéni gyerek magyar tanulását támogatja, hanem már több családot is megnyert az ügynek. Az elmúlt években két jótékonyági estet szervezett a városban, melyek eredményeként az összegyűlt közel 2 és fél milliós összegből moldvai csángó magyar gyerekeket táboroztatott, s ezzel egyúttal hozzájárult szentendreiek határainkon túli magyarokért érzett felelősségtudatának megerősödéséhez is. Elnöke Szentendre *Nemzetközi Kapcsolatainak Egyesületének*.

Csoma Gergely Magyar Érdemrend Lovagkeresztje

Csoma Gergely szobrász és fotóművész, csángó kutató, néprajgyűjtőnek sok-sok kiállítása és köztéri műve van szerte Moldvában és Magyarországon is. A legismertebbek *Antall József* bronz és kőrisfa domborműve, *Domokos Pál Péter* tölgyfa síremléke, Magyarfaluban és Pusztinán *Szent István* királyunk fafaragása, Klézsen *Petrás Incze János* emlékoszlop szobra, *Álmos* fejedelem mellszobra, Csíksomlyón és Budán gyönyörű keresztjei. A csángókról rendszeresen tart előadásokat, cikkeket és könyveket ír. Anyagait még *Ceausescu* ideje alatt gyűjtötte össze, néha az életét is kockáztatva. Tehetségét, figyelmét és a lelkét a csángóknak ajándékozta. Ma is rendszeresen jár Moldvába, táborokat szervez és 2002-ben Magyarfaluban újra indította az 50 évig szünetelt magyar oktatást. Így vall magáról. „Nem tudtam megállítani a csángó magyarok rohamos beolvadását, de hatással voltam egyes emberek életére. A csángókat őrlő idő és a változások tanúja lettem 33 éve”.

Petrovics Sándor Magyar Arany Érdemkeresztje

A határon túli magyarságért, valamint a magyar szellemi örökség megőrzése érdekében végzett közösségteremtő tevékenysége elismeréseként részesült e magas kitüntetésben a Kovász Egyesület elnöke *Petrovics Sándor*, egyéni vállalkozó, autóvillamossági műszerész, aki egyben a *Tóth Ilonka Szülőházáért Alapítvány* elnöke, és számtalan csángó gyermek támogatója. Petrovics Sándor tíz éve fogad moldvai csángó tanulókat Rákosszentmihályon, itt tartózkodásuk idejére befogadó családokat keres számukra, megszervezi a programjukat, és augusztus 20-án együtt vesz részt velük a Szent Jobb körmeneten is. A 10 év alatt több száz gyermek élvezhette vendégszeretétét.

Egy év margójára

Egy év telt el azóta, hogy Petrás Mária alapító kérésére elvállaltam A Moldvai Magyar Oktatásért Alapítvány (AMMOA) kuratóriumának elnöki feladatait. A munkát azonnal elkezdtem, bár jogerősen csak a nyáron lettem elnök

Bőven volt tehát idő átvenni elődömtől, *Antal Gábortól* a feladatokat, megismerkedni a moldvai oktatási programmal és az abban dolgozó munkatársakkal. Idő ugyan volt, de gond is akadt bőven, egyrészt a feladatok folytonossága miatt, másrészt, mert az AMMOA irodavezetői posztján is személycseré történt. *Csépányné Wágner Nórá*nak gyermeke született – ezúton is sok boldogságot kívánunk, és köszönjük az éveken át tartó kiváló munkáját –, helyette kisebb átmenettel új irodavezetővel *Éliás Krisztinával* kötöttünk munkaszerződést. Örömmel írom, hogy *Krisztina* kiváló munkatárs, gyorsan megismerkedett a feladatokkal, nagy szakértelemmel, szorgalommal és szeretettel végzi munkáját.

Január végén megalapítottuk a *Petrás Incze János-díjat*, és a díjban első alkalommal *Borbáth Erzsébetet*, a moldvai csángó gyermekek és fiatalok oktatásában kimagasló munkát végző, köztisztelő és közszerepetben álló csíkszeredai tanárnőt részesítettük. A díjat évente egy személynek ítéli oda az AMMOA kuratóriuma, figyelembe véve a KEMCSE vezetőinek véleményét. A díj ünnepélyes átadására a Csángó Bálon került sor.

Ezen a hétvégén az AMMOA és a KEMCSE vendégül látta az oktatási programban résztvevő moldvai tanárokat, fórumot szervezett az RMPSZ vezetőinek bevonásával, találkozót a falugazdákkal.

Munkám során fontos feladatnak tartom az oktatási programunkat támogató intézményekkel, állami vezetőkkel való együttműködést. Az AMMOA kapcsolatrendszerének fenntartása és tovább építése céljából több alkalommal találkoztam és tárgyaltam az RMPSZ vezetőivel, akikkel kifejezetten jó az egyetértésünk, együttműködésünk. Tárgyaltam a *Teleki Pál Alapítvány*, az *Erdélyi Magyarok Egyesülete* és a *Lakatos Demeter Csángómagyar Kulturális Egyesület* vezetőivel. Két alkalommal találkoztam az MCSMSZ elnökével, akivel mindkétszer hosszasan

tárgyaltunk a szervezeteink közti kapcsolat normalizálódása érdekében. Terveink között szerepel, hogy az AMMOA-val kapcsolatban álló szervezetekkel együttműködési szerződést kötünk, a *Magyar Máltai Szeretetszolgálat*tal ez már meg is történt.

Fontos feladatunk, hogy a támogatókkal és a keresztszülőkkel élő kapcsolatot tartsunk, és számukat növeljük. Több alkalommal részt vettem a havi keresztszülő-találkozásokon, Megkezdtük az új keresztszülők toborzását.

Lezsák Sándor, az országgyűlés alelnöke évek óta vendégül látja moldvai tanárainkat Lakitelken egy hétre, és szakmai továbbképzésben részesíti őket. Az AMMOA és KEMCSE vezetősége április közepén ellátogatott Lakitelekre, ahol lehetőségem nyílt egy előadás erejéig bekapcsolódni a képzésbe, illetve a vezetőség konzultációt tartott a tanárokkal. Ígéretet tettünk arra, hogy igyekszünk javítani az információs tevékenységünkön, és a fontosabb döntéseink előtt kikérjük a tanárok véleményét.

A moldvai magyar oktatásban közreműködő gyermekek, tanárok és keresztszülők számítógépes nyilvántartása, adatbázisa évekkal ezelőtt készült. Mára az adatbázis működtetését jelentősen át kell alakítani, fel kell újítani. A feladatot profi informatikussal végeztetjük, az irányításunk mellett.

Az elmúlt tanév végén felkerestünk több moldvai oktatási helyszínt, utunkról külön beszámolót írtunk a Naputánjáróba. A tanáraink munkájának helyszínen történő megismerése rávilágított többek közt arra is, hogy javítani kellene lakhatási körülményeiken. Gyakran idegen tulajdonban álló, fürdőszoba nélküli épületben élnek, ezért felmerült annak lehetősége, hogy mobil fürdőt készítsünk. Tervezése elkezdődött.

A nyár végén több napra vendégül láttuk Budapesten Magyarfalu polgármesterét és feleségét. Elkísérte őket *Lászlófy Pál*, az RMPSZ tiszteletbeli elnöke is. A polgármester úrral történő jó együttműködésünk következtében javulni látszik a magyarfalui oktatási helyzet.

Az AMMOA és a KEMCSE munkatársai részt vettek az oktatási program szavatai tanévnyitó ünnepségén és konferenciáján.

Összefoglalóm az éves munkánkról korántsem teljes, nem is volt célt, mégis talán ennyiből is látszik, hogy van mit tenni a moldvai csángó gyermekek, fiatalok magyar nyelvű oktatása, hagyományörzése terén. Munkánkat valamennyien szívesen végezzük, és vállaljuk az ezzel járó nem kevés nehézséget is.

DR. LEGEZA LÁSZLÓ
az AMMOA kuratóriumának elnöke

Dr. Antal Gábor (balra) és dr. Legeza László

Köszönet Antal Gábornak

Dr. Antal Gábor, az AMMOA korábbi elnöke, kurátora külföldi munkavállalása miatt lemondott kuratóriumi munkájáról. Gábor rendkívül sokat és hasznosan tevékenykedett a moldvai oktatási programban, derekasan helyállt a legnehezebb időkben, években, megfontolt jogi és egyéb tanácsaival, higgadtságával nagy segítségére volt az alapítványnak. Önzetlen munkáját ezúton is köszönjük, és kívánjuk neki, hogy életét, családját, munkáját továbbra is a Jóisten áldása kísérje! Antal Gábor helyére – az ő ajánlásával – korábbi jogász munkatársa, *dr. Hegedűs Levente* kerül.

Presztizs és stabilitás

Beszámoló a Romániai Magyar Pedagógus Szövetség (RMPSZ) szakmai irányításával működő moldvai magyar oktatási programról

Az oktatás jelenleg 28 helyszínen a már bevált jó módszerek követésével folyik, ezek: Bahána, Bákó, Bogdánfalva, Buda, Csík falu, Diószeg, Diószén, Dumbravén, Ferdinándújfalú, Forrófalva, Frumósza, Gajdár, Klézse, Kostelek, Külsőrekecsin, Lábnyik, Lészped, Lujzikalagor, Magyarfalú, Nagypatak, Pokolpatak, Pusztina, Rácsila, Somoska, Szitás, Trunk, Tyúkszer és Újfalú.

A cél, hogy a délutáni, iskolán kívüli anyanyelvi és hagyományörző foglalkozásokat fokozatosan kell átvinni az állami, román tannyelvű intézményekbe, ezzel is átertelve az oktatási program fenntartási és működtetési költségeinek egy részét a román államra. Az ilyen formában is intézményesített magyar oktatás számára ez egyrészt stabilitást és folytonosságot biztosít, másrészt presztízst teremt és ugyanakkor üzenete is van: a magyar oktatásnak van létjogosultsága a moldvai katolikus csángó közösségekben.

Mitikus megközelítésben a nyelvi asszimiláció befolyásolása a fő cél, enyhé túlzással mondhatjuk, hogy nyelvmen-tés és egyféle magyar identitástudat kialakítása folyik az oktatási program keretében. Ez nagyon jól hangzik, azonban, mint bármelyik más oktatási formában, itt is vannak reálisan és kvantitatívan mérhető didaktikai eredmények (pl. tantárgyverseny eredményei és ezeknek rangsorolása).

MAGYAR NYELV AZ ÁLLAMI ISKOLÁKBAN

A 2013/2014-es tanévben már 18 oktatási helyszínen zajlott a román tannyelvű állami iskola keretei között is a magyar, mint anyanyelv tanítása: Bákó, Bogdánfalva, Csík falu, Diószén, Forrófalva, Frumósza, Gajdár (Mária falva), Klézse (Buda és Tyúkszer), Kostelek, Külsőrekecsin (Dumbravén), Lábnyik, Lészped, Magyarfalú, Nagypatak, Pokolpatak, Pusztina, Somoska és Trunk. A 2014/2015-ös tanévben, a leadott szülői kérelmek alapján, újabb három oktatási helyszínen – Diószeg, Rácsila és Szitás – indult be az állami, román

tannyelvű iskola keretei között a magyar anyanyelvi oktatás.

Az idei tanévben új módszerrel próbálkozott sikeresen a RMPSZ: Lujzikalagorban sikerült az iskolán kívüli foglalkozásokat is belopni a helyi hivatalos szervek fennhatósága alá. A román tannyelvű iskolához tartozó, a polgármesteri hivataltól szerződéses viszonyban birtokolt bérleményben bonyolítjuk. További helyszíneken próbálkozunk hasonló megoldással (Magyarfalú, Bahána), elképzelésünk szerint, a továbbiakban könnyebben el tudja fogadni a román állami iskola igazgatója a magyar anyanyelvi órák bevezetését, amennyiben előzetesen meggyőződik ennek létjogosultságáról, szervezett jogi és anyagi keretek közötti működéséről.

Az oktatási helyszíneken oktatók és hagyományörzők foglalkoznak a gyermekekkel. Az RMPSZ fontosnak tartotta, hogy a helyi közösségek képviselőit, az archaikus moldvai csángómagyar kultúra autentikus őrzőit és átörökítőit biztonságosan megkülönböztesse a többi oktatótól, így nem kerülhetnek versenyhelyzetbe a máshonnan érkező oktatókkal, szakképzett pedagógusokkal szemben.

ÚJ BÉREZÉS, CSÖKKENŐ MIGRÁCIÓ

Az RMPSZ új bérezési rendszert vezetett be (bér + étkezési jegyek + lakhatósági és helyszínbiztosítási juttatás). Megerősítette a meggyőződését, hogy a program sikere a közösségépítő oktatókon és hagyományörzőkön áll vagy bukik. Jó megoldásnak bizonyult ez a korábbi években jelentkező folyamatos migráció, az oktatók cserélődésének megállítására is.

A korábbi években gond volt az oktatók folyamatos utánpótlása is. Éppen

ezért az RMPSZ-nek nem állt módjában „szakképzettségi” követelményeket támasztani az újonnan jelentkező pedagógusokkal szemben. A jó hagyományörzők, magyar-néprajz szakos tanárok vagy pedagógiai végzettséggel bíró tanítók igazi ritkaságnak számítottak a szociális munkások, szakképzetlen tanárok vagy csak érettségivel oktató alkalmazottak között, ami aztán számos további belső problémát generált. A megfelelő

bérezéssel és juttatásokkal sikerült megállítani az oktatók tömeges elvándorlását, sikerült elmozdulni a szakképzett vagy célirányos végzettséggel bíró oktatók alkalmazása, vagy a szakképzetlenek átképzésének (BBTE tanítóképző főiskola, Székelyudvarhely) irányába. A július végi magyar nyelvi vizsga és meghallgatás után pedig újabb tíz oktatót sikerült bekapcsolni, akik már megfelelő végzettséggel rendelkeznek, vagy folyamatban vannak ez irányú tanulmányaik (Ők a 6. oldalon bemutatkoznak. A szerk.)

CÉL: A TANULÁS FOLYTONOSSÁGA

Az oktatási program ebben a tanévben 2070 tanulót számlált, az óvodáskorú gyermekek foglalkoztatásától az egyetemi hallgatók ösztöndíjazásáig biztosítva a magyar anyanyelven történő tanulásuk folytonosságát. Tapasztalatból tudjuk, hogy az újonnan induló oktatási hely-

színeken először azok a gyermekek kapcsolódnak be a magyar oktatásba, akik otthonról hozott, jelentős passzív szókinccsel rendelkeznek, és többé-kevésbé használni is tudják. Ezt a „középréteget” kell idővel szépen lassan kibővíteni, és ahogyan nőnek a tanítványok, kiterjeszteni az anyanyelvi oktatást felsőbb korosztályokra, illetve ahogyan a közösség megnyílik, úgy szépen lassan bevonni a kisebb gyermekeket is. Több oktató felismerte az óvodás gyermekekkel való foglalkozás előnyeit és szépségeit, egyre több oktatási helyszínen terjesztik ki az iskolán kívüli oktatási programot az óvodáskorú gyermekekre is. Ugyanakkor a Csíkszeredában működő kollégium összefogja a magyar tannyelvű középiskolában tanuló 64 gyermeket.

egy éve, egy hétszemélyes Dacia Lodgy szolgálati autót pedig 2013. októberében adott át Burus-Siklódi Botond elnök úr.

ÖNÁLLÓSÁG AZ INGATLANOKBAN

A 2012/2013-as tanévben bevezetett „decentralizált” működtetési formát alkalmazzuk idén is a Moldvai Csángómagyarok Szövetsége (MCSMSZ) ingatlanjaiban is. Ennek értelmében minden oktató havi rendszerességgel megkapja a lakhatóságra és a helyszín biztosítására szánt juttatását (700 RON), amiből gazdálkodniuk kell. Természetesen, amikor segítségért fordulnak hozzánk, akkor azonnal megy az adminisztrátor és segít.

az ösztöndíj-pályázatot, hogy a kiemelkedő eredményekkel jeleskedőket jutalmazni tudjuk. A nyári vakációra Pillangó-tábor keretében 12 belföldi és anyaországi tábort tudtunk támogatni teljes mértékben, illetve részben. Sok, sok rendezvényre került sor ebben a tanévben, ezekről külön cikkben számolunk.

A MAGYAR ÁLLAMPOLGÁRSÁGÉRT

Az is eredmény, hogy egyre többen kérik a magyar állampolgárságot, ezért havi rendszerességgel érkezik delegáció a csíkszeredai magyar főkonzulátusról, hogy kihelyezett konzuli nap keretében vegyék át alkalmanként a 35-45 magyar állampolgársági kérvényt. Azt is nyugodtan

Mondhatjuk, hogy a csángómagyar oktatási program, óvodáskortól egészen az egyetemi tanulmányaik elvégzéséig biztosítja a folytonosságot a magyarul tanulni vágyó moldvai csángómagyar gyermekeknek.

Sokat segített a „Szülőföldön magyarul” oktatás-nevelési támogatás kiterjesztése az alsó korosztályokra. Még eredményesebben lehetne megalapozni a későbbi iskolai anyanyelvi képzést a nyári óvodák finanszírozásával, valamint egyszeri étkeztetés beiktatásával a délelőtti programba.

A tavalyi újításokon, átszervezéseken túlmutat, hogy most már építkezés is folyik a programban. Elsősorban pótolni kell azokat az erőforrásokat, amelyek azelőtt hozzá voltak rendelve a működtetéséhez (pl. szolgálati autó, kisbusz) és amelyek a csángómagyar oktatási program adminisztrálásának és lebonyolításának terhe mellett nem kerültek át az RMPSZ használatába. A kisbuszt a Teleki Oktatási Központ biztosítja már

A MCSMSZ ebben a tanévben engedett az általuk birtokolt ingatlanokban dolgozó oktatók kérésének és bérleti szerződéssel átengedte ezeket a pedagógusok használatába. A kiegyezés nem volt zökkenőmentes, a lujzikalagori ingatlanból távoznia kellett Szász Csillának és tanítványainak. Azonban az RMPSZ és a helyszínen dolgozó pedagógus finom diplomáciájának eredményeképpen az egész lujzikalagori oktatás bekerült a polgármesteri hivatal által biztosított ingatlanba. A polgármesteri hivatallal kötött bérleti szerződés újabb példája annak, hogy egyféle megnyugvást jelent a helyi hivatalosságoknak, ha úgy érzik, az ő hatáskörükbe tartozik a helyszínen működő magyar oktatás.

Újdonságnak számít a Jáki Sándor Teodóz ösztöndíj. Évi két alkalommal az egyetemisták számára írunk ki pályázatot, amelynek eredményeképpen havi rendszerességgel támogatjuk tanulmányaikat (450 RON/hó). Minden tanév végén pedig a középiskolásoknak is kiírjuk

mondhatjuk, hogy az oktatási program segít a világgép, a mentalitás az értékrend egyféle igazításában, egyengetésében és minden bizonnyal egy sokkal pozitívabb magyarsággéppé kialakítását eredményezi. Ugyanakkor elősegíti a szülőföldön való megmaradás lehetőségét az értelmiségiek képzésével, de inkább előkészíti a Magyarországon vagy Erdélyben való letelepedést, beilleszkedést. És nem utolsósorban az eddigi legjobb szórványstratégiát biztosítja a szórvány megmaradására, a jelenlegi helyzet konzerválására, hogy a mostani nyelvi állapotot át tudjuk örökíteni még több generációra azokkal az oktatókkal, akik helyi hagyományörzők, vagy már hosszabb ideje (esetenként több mint tíz éve) végzik közösségszervező tevékenységüket.

Összefoglalva: a nyelvi asszimiláció nem megállítható, de a szórvány jelenlegi állapotában még sokáig fenntartható és ez kell legyen fő célunk.

MÁRTON ATTILA
oktatási program koordinátor

Így láttuk Moldvát...

Az elmúlt tanév végén, mint az AMMOA új munkatársai ellátogattunk a moldvai magyar oktatás helyszíneire, hogy személyes tapasztalatokat szerezzünk arról a hatalmas és tiszteletreméltó munkáról, amit a tanárok végeznek a csángó gyermekek körében

Az útra, június 9–13. között, elkísért bennünket *Lászlófy Pál*, az RMPSZ tiszteletbeli elnöke, *Márton Attila*, az oktatási program koordinátora. 14 oktatási helyszínt kerestünk fel, és mindenütt volt alkalom elbeszélgetni a tanárokkal, hagyományörzőkkel. A találkozásokat a legtöbb helyen a közvetlen, szinte baráti légkör jellemezte. Pusztinán talákoztunk *Mátyás Mónikával* és *Bilibók Jenővel*, akik jó körülmények mellett, példaértékű módon oktatnak sok gyermeket. Magyarfaluban *Puskás Annamária* és *Kiss Csaba* nehéz körülmények között végzi munkáját, itt feltétlen gyors változás igénye merült fel. Az elkezdett, de évek óta félbehagyott magyar ház továbbépítése ügyében talákoztunk *Pogár Lászlóval*, az MCSMSZ vezetőjével, de tárgyalásunk akkor sajnos nem vezetett eredményre. Annál hasznosabbnak bizonyult megismerkedésünk *Abdula* úrral, Magyarfalu polgármesterével, aki új oktatási termeket ígért és azóta adott is. Nagy öröm, hogy szeptembertől az iskola igazgatója is alkalmazza Annamáriát a délelőtti oktatásban.

Ellátogattunk a gondokkal teli Frumószára is, ahol hosszasan tárgyaltunk *Máthé Krisztina* tanárnővel és élettársával. A korrekt megbeszélésünk során Máthé Krisztina – ismételt kérésünk ellenére – nem tudta megígérni, hogy az önállósodás útjáról visszatérjen az RMPSZ által irányított programhoz.

Szitáson megismerkedtünk *Melzer Médeával* – aki azóta átköltözött Kostealekre, mert összeházasodott *Vaszi Levente* kosteleki tanárral –, helyére ezért új oktató kerül. Itt ismerkedtünk meg Bahána tanító nénijével, *Fejér Gabriellával*. Vannak gondok a szitási iskolában, de Márton Attila kézben tartotta a dolgokat. Tárgyalt az iskolaigazgatóval és a tornatanárral, utóbbi nem látná szívesen a magyar oktatást az iskolában. Késő este érkeztünk Lábnyikra, ahol talákoztunk két kedves tanárnővel, *Ivácson Tímeával* és *Nagy-Portik Katalinnal*. Mind a helyszín, mind az oktatók hozzáállása biztató.

Gajdáron is talákoztunk két lelkes pedagógussal: *Papp Enikő-Kingával* és *Tókos Norberttel*. Épp akkor érkezett több kis-

gyermek az iskolából, sugárzott a kölcsönös szeretet köztük és a tanárok között. Lujzikalagorban *Szász Csilla* és *Rosu Anna* tanító nénik lelkiismeretesen, egy percnyi megállás nélkül foglalkoznak a gyermekekkel, látszik, hogy számukra csak ők fontosak. Trunk községben *Farkas Attila* elmondta, hogy az egy éves munkája során rájött, nem alkalmas erre a feladatra, a jövőben inkább mint földrajztanár tanít majd Erdélyben. Somoskán egy kiváló hagyományörzővel – *Benke Paulinával* –, kifogástalan lelkülettel és helyszínnel talákoztunk. Diószegen és Nagypatakon nem ezt tapasztaltuk.

Lészped valóságos mintaiskola népviseleti gyűjteménnyel, könyvtárral, DVD kölcsönzővel, ez köszönhető Márton Attila és *Kertész Daniella* lelkes és elkötelezett tanároknak. Több mint kétszáz beíratott gyermeket tanítanak és nevelnek. Meglátogattuk Rácsilán az új oktatási központot is. Hasonló a helyzet Kostealekkel, mely a látottak közül a legszebb helyszínen fekvő település a hegyek között. Ferencz András tíz évig élt és oktatott a faluban, megtudtuk, a következő tanévtől elköltözik, és szakfelügyelőként tevékenykedik tovább. Vaszi Levente pedig ifjú feleségével viszi tovább az oktatást. Egy nagyon összetartó közösséget építettek, ahol mind a gyerekek, mind a szülők aktívan ápolják a nyelvet, a néptáncot, a hagyományokat, magyarságukat.

Csíkszeredán felkerestük a moldvai csángó fiatalok bentlakásos kollégiумát. *Imre Hajnal* nevelőtanár bemutatta az intézményt. Jelenleg 64 csángó leány és fiú lakik a kollégiumban. Hatalmas előrelépés, hogy az odakerülő, magyarul nehezen megszólaló gyerekek a kollégiumi évek végére gyönyörűen beszélnek magyarul, büszkén vállalják csángóságukat. A kollégium fenntartásában hathatós segítséget nyújt az amerikai Pílangó Alapítvány. Csíkszeredán hosszán beszélgettünk *Burus-Siklódi Botond* úrral, az RMPSZ elnökével és *Lászlófy Pál* István tiszteletbeli elnök úrral. Megbeszélésünk tovább mélyítette az RMPSZ és az AMMOA, KEMCSE közötti jó kapcsolatot, együttműködést.

DR. LEGEZA LÁSZLÓ
AMMOA kuratóriumi elnök

ÉLÍÁS KRISZTINA
AMMOA irodavezető

Erősödik a szakmai felügyelet

Fel kellett ismerni, hogy amellet, hogy minél több moldvai településen megjelenjen a magyar oktatás, fontos az értékelhető, fejlődőképes szakmai munka is

A moldvai magyar oktatási program számára kezdetektől fontos volt, nem csak a mennyiségi növekedés, hanem a minőségi is. Ezért is határozott úgy, a két éve az oktatási programot irányító Romániai Magyar Pedagógus Szövetség vezetősége, hogy minden oktatási helyszínen a 2013/2014-es tanévtől kezdődően, állandó szakmai ellenőrzést, monitorizálást folytat. Ezt megelőzően is történtek előre bejelentett szakmai látogatások, a Csíkszeredai és Kovásznai Tanfelügyelőségek révén, de ezek a nagy távolságok és a terepismeret hiánya miatt nem lehettek alaposak, rendszeresek, hatékonyak.

Ezért az RMPSZ az idén februárban úgy döntött, hogy eze-

ket a szakmai látogatásokat minden oktatási helyszínre kiterjeszti, és rendszeressé teszi. A döntést követően a szakmai ellenőrzésekkel két, az oktatási programban régóta dolgozó magyartanárt, *Bilibók Jenőt* (Pusztina) és *Ferencz Andrást* (Kostelek) bízta meg. A két tanárnak amellet, hogy mindketten egész állásban taní-

Ferencz András

tottak a pusztinai és kosteleki állami iskolákban, sikerült a második félév során végigjárni az összes oktatási helyszínt. Mindenhol felmérték a szakmai állapotot, és a felmerülő szakmai és más jellegű problémákra is megpróbálták megoldást keresni. A látogatásokról hivatalos jegyzőkönyvek is készültek, amelyek segítenek az RMPSZ vezetőségének a személyre szabott szakmai munka értékelésében, elbírálásában. A jegyzőkönyveket, tapasztalatokat az év végi és év kezdeti tanári összejöveteleken a tanárokkal is többször megbeszélték.

Mivel az oktatási program vezetősége eredményesnek tartotta a szakmai látogatásokat, úgy döntött, hogy a 2014/15-ös iskolai tanévben is folytatja ezt a gyakorlatot. Az RMPSZ Ferencz András magyartanárt, immár főállásban bízta meg a szakmai felügyelet szervezésével, munkáját, akár csak tavaly, Bilibók Jenő fogja segíteni. A bejelentés nélküli szakmai látogatások során minden előzetes egyeztetés nélkül, a leközölt órarendek alapján látogatnak el az oktatási helyszínekre a felügyelőbizottság tagjai.

Reméljük, munkánk révén a moldvai oktatási program megerősödik szakmailag, és ennek gyümölcsét nem csak a tanárok, hanem a moldvai falvakban tanuló gyermekek is érezni fogják.

FERENCZ ANDRÁS
aszakmai felügyelettel megbízott tanár

Bilibók Jenő

Moldvában közel harminc olyan katolikus közösség van, melyben a nagyszülők szinte kizárólagosan magyarul beszélgetnek

Újabb oktatási helyszínek

A szülők már két nyelven kommunikálnak (általában a gyerekek felé románul, a nagyszülőkhez pedig magyarul fordulnak), és a románul beszélő gyermekek, a szülők-nagyszülők közötti archaikus magyar nyelvet a kíváncsiságtól vezérelve, de a szülők és nagyszülők nagy örömére, másodlagos nyelvként kezdik használni. Ezekben a falvakban ránk vár a feladat, hogy a magyar nyelvű oktatást megszervezzük, konzerválva a jelenlegi archaikus magyar nyelvi állapotot még több generációra.

Folyamatosan figyeljük a közösségeket, keressük a lehetőségeket, hol és mikor kínálkozik alkalom a magyar oktatási program kiterjesztésére, bővítésére. Az idő múlásával egyre nehezebb lesz magyar nyelvi foglalkozásokat beindítani. A könnyebben megközelíthető helyszíneken ez már megtörtént. A nehezebben megközelíthető falvakban, a beolvadás mértéke sokkal kisebb, mint a főútvonalak mentén elhelyezkedő csángó közösségekben, akkor azt is mondhatjuk, hogy ezekben a kisebb csángó közösségekben a magyar nyelv okta-

Rácsila

tásának megszervezése, a hagyományok ápolásának megteremtése sokkal eredményesebb és sikeresebb, hatékonyabb lehet (lásd Külsőrekecsin, Magyarfalu vagy Kostelek).

A lehetséges helyszíneken előzetesen mindig felmérjük a nyelvi állapotot, a gyereklétszámot, és keresünk egy kapcsolattal, aki vállalja, hogy az induláskor fölkarolja a kezdeményezést, bevezet a falu életébe, bemutat a közösségnek. Egy ingatlant is kinézünk, egy bérleményt, ahol az oktatási program tevékenységeit le tudjuk bonyolítani. Lehetőség szerint törekedünk egy olyan bérlemény felkutatására, amely megfelelő körülményeket tud biztosítani nem csak a délutáni foglalkozásokra, hanem a magyar tanító ottani tartózkodására is. Ezután következik a betervezett költségvetés elkészítése és az anyagi háttér előteremtése.

Habár most csak két újabb helyszínről van szó Szőlőhegyről és Újfaluról, nyugodtan tervezhetünk egyszerre, szomszédos településekről lévén szó. Tulajdonképpen a Bahánán és Szitáson elindított magyar oktatás kiterjesztéséről van szó.

MÁRTON ATTILA

Az oktatási program 47 alkalmazottja közül jelenleg 23 szakképzett vagy megfelelő tanulmányokat folytató (magyar-néprajz illetve tanítóképző főiskolát végzett) pedagógus, 9 hagyományörző, 4 nevelő pedig a Csíkszeredai Továbbtanulók Közösségében dolgozik, a többiek egyéb végzettséggel, diplomával rendelkeznek. Mind közül 8 moldvai csángó származású

Bemutatkoznak az új tanárok

BARDÓCZ NOÉMI, KOSTELEK: Kovászna megyében Kézdivásárhelyen születtem 1994-ben. Tanulmányaimat a kézdívásárhelyi *Bod Péter Tanítóképző*ben végeztem óvodapedagógus-tanítóképző szakon. Jelenleg a *Bábes-Bolyai Tudományegyetem* hallgatója vagyok, óvodapedagógus-tanítóképző szakán. Egy katolikus család harmadik gyermekeként jöttem a világra. Gyermekkorom óta részt veszek a plébániai foglalkozásokon. Kiscserkész, cserkész majd rover cserkész szellemen élem mindennapjaimat. Ifjúsági csoportunk tagja vagyok és néhány cikkem megjelent a plébánia havi lapjában is. A középiskolában a táncsoport tagja és támogatója voltam, majd táncoktató diplomát is szereztem. Két éve ébredt föl bennem a gondolat, hogy Isten olyan munkára, életre, hivatásra hív engem, ami nem egyszerű, kihívásokkal van fölrüházva. Most már érzem és tudom, miért is vagyok itt, ahol lennem kell, mit keresek egy gazdag nép kultúrájában. Itt a helyem! Isten úgy rendelte, hogy elhívtak Kostelekre. Gondolkodás nélkül jöttem, megszerettem pillanatok alatt a falut, az emberek tiszta és becsületes viszonyulását társaikkal szemben. Azon vagyok, hogy tanítva tanulhassak ezektől a lenyűgöző gyermekektől.

KISS SÁMUEL, DIÓSZEG: A Nagyváradi melletti Margittán születtem 1993-ban, ahonnan családommal együtt egy kicsit költözködtünk Erdélyben, de én végül Nagyváradon az *Emánuel Egyetem*, zenepedagógia nappali tagozatán kötöttem ki, ahol Isten segítségével az idén befejezhettem a tanulmányaimat. A harmadik év vége felé egy elég érdekes terv alakult ki bennem. Dolgozni akartam egy évet külföldön, majd megnősülni, és csak utána kezdtem volna el valahol tanítani. Miközben ilyen tervekkel írtam az államvizgát, édesanyám felhívott, hogy mondjon nekem egy jó lehetőséget, ahol dolgozhatok a szakmán belül. Nem nagy kedvel, de megkerestem az RMPSZ weboldalát, és lassan-lassan felkeltette az érdeklődésemet ez a program. Végül hosszú imák és tanácskozások után eldöntöttem, hogy megpróbálom. Most itt vagyok Diószegen, vagyis itthon vagyok... Ismerkedem a szomszédokkal, a gyerekekkel. Úgy érzem, hogy egy szép helyre kerültem. Amikor tanévkezdés előtt a faluban jártam és meglátták a gyerekek, általában azt mondták: „Jó Napot! Mikor kezdődik a magyar iskola?” Sokat imádkozok, hogy minden rendben menjen és Isten adjon bölcsességet erre a feladatra, hiszen ez az Ő terve számomra, én csak a helyemet keresem benne és a feladatra próbálok összpontosítani.

GÁL RUTH, FORRÓFALVA, NAGYPATAK: Harmadikos voltam, amikor a tanító nénim egy pénteki nap pedagógiai körön kellett részt vegyen. Még most sem tudom miért, de úgy döntött, hogy engem bíz meg azzal a feladattal, hogy helyettesítem. Hihetetlen élmény volt számomra az a nap, és már akkor, harmadikosan eldöntöttem, hogy

én tanító néni akarok lenni. 1992-ben születtem Zilahon (Szilágy megye), a család második gyermekeként. Az általános iskolát Szilágykereden, szülőfalumban végeztem, majd tanulmányaimat a zilahi „*Gheorghe Șincai*” *Pedagógiai Líceum*ban folytattam. Amikor egyetemet kellett választanom, egy percig sem gondolkodtam, tudtam, hogy nekem a pedagógusi pálya a hivatásom. Így tehát 2011-ben beiratkoztam a *Bábes-Bolyai Tudományegyetem*en, óvoda és elemi oktatás pedagógiája szakra. Nagyon megszerettem Kolozsvárt, a kolozsvári életstílust, és egyre több minden volt, ami odaköött. Mesterfokú képzésen is gondolkodtam, de mivel az alternatív pedagógia nem vonzott, a gyógypedagógiára pedig még nem éreztem magam elég felkészültnek, úgy döntöttem, hogy máris munkába állok. Hogy mégis miért Moldvát választottam? Mindig is vállalkozó szellemű voltam, szerettem a kihívásokat, az új dolgokat. A gyerekekkel való foglalkozást elhivatásomnak érzem. Szeretném, ha ittlétem hasznos lenne mindannyiunk számára.

CSÁKÁNY ZSUZSANNA, DIÓSZÉN:

Óvoda- és iskolapedagógus vagyok és a Kézdivásárhely melletti Szentkatolna községben lakom. Két nagylány édesanyja vagyok, Boróka tornatanárnő, Orsolya egyetemista. Férjem sofőrként dolgozik Kézdivásárhelyen. Néhány éve szereztem meg a pedagógusi diplomát, melyre nagyon büszke vagyok, hisz egész életemben ezt a szakmát űztem szakképzetlen pedagógusként. Régóta kacsingatok Csángóföld felé, jómagam is a hargitai Gyimesfelsőlokon születtem, ott töltöttem gyermekkorom gondtalan éveit. Ez idáig óvónéniként pályálgattam a gyerekeket a kézdívásárhelyi és környékbeli óvodákban. Az idén azt gondoltam, épp itt az ideje odamenni, ahol szükség van pedagógusra. Pedagógusi pályafutásom legnagyobb kihívásának tekintem azt, hogy itt és most csángó gyerekekkel foglalkozhatok. Soha nem gondoltam volna, hogy én is részese leszek az itteni oktatásnak. A sors döntött helyettem és én alávettem magam. Nem tudom meddig maradok, hiszen család nélkül nehéz, de addig is igyekszem lelkemből szólni, szívből cselekedni, mert azt gondolom, a szívvel-lélekkel végzett munka hat igazán a gyerekekre és arra van a legnagyobb szükségük. Szeretnék egy képzeletbeli hidat építeni a Szeret folyó mindkét oldalát összekötve, olyat amivel az otthonomat az itteni honommal összefonom, lehetőséget adva mindenkinek a hídon való átkelésre. Kérem a Jóistent, hogy vezérelje utamat és ne hagyja, hogy elveszzen a hit, a remény és a szeretet.

BÓJTE ARANKA, POKOLPATAK:

Csikszentdomokosról származom, 1994-ben születtem. Tavaly végeztem el Csikszeredában a középiskolát környezetvédelem szaktechnikusként. Eleinte félve jelentkeztem, de végül úgy hozta a sors, hogy mégis itt vagyok, taníthatok, aminek én nagyon, de nagyon örülök. Amikor legelőször Pokolpatakra mentem, kicsit izgultam, mert még a nevét sem hallottam soha. Először a régi magyar házhoz mentem, ami már kissé megöregedett állapotban áll magányosan egy nagy diófa alatt. A tanteremben figyelmemet az ajtó fölé kirakott „Tilos a dió” felirat ragadta meg, a régi tanító bácsi elmondta, hogy ki kellett raknia, mert a gyerekek mindig diót morzsolgattak a tanulás helyett. Idén új magyar házat kerestünk a faluban. Nagy nehezen találtunk is. Pokolpatakot közelebről megismervén egy nagyon szép falunak tartom, vannak benne erdős részek, a házak mögött patak folyik, az emberek pedig nagyon kedvesek. Mindenben a segítségemre vannak, és jó szívvel segítenek. Örülök, hogy itt taníthatok!

MIKLÓS MELINDA, DUMBRAVÉN, KÜLSŐREKECSIN:

1992-ben születtem Kézdivásárhelyen, és egy környéki faluban, Lemhényben nőttem fel. Középiskolai tanulmányaimat a Nagy Mózes Elméleti Líceumban végeztem, majd Kolozsváron, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem matematika és informatika karán voltam egyetemi hallgató. Iskolás éveim alatt mindig külön figyeltem arra, hogy tanáraink mit tesznek azért, hogy megszeretessék az adott tantárgyat, valamint elnyerjék a tanulók tiszteletét és szeretetét. Idővel rájöttem, hogy a jövőben én is ezzel szeretnék foglalkozni. Jó tanár akarok lenni. A moldvai oktatási programról idén nyáron hallottam legelőször, de azonnal felkeltette az érdeklődésemet. Később egy ismerősöm értesített, hogy szükség van még magyar tanár névire Külsőrekecsinben. Ekkor úgy éreztem, hogy ezt a lehetőséget a sors adta nekem, és azonnal jelentkeztem. Úgy gondolom, hogy jó döntés volt. Valószínűleg lesznek majd nehézségek, de én azt tartom, hogy akarattal bármit el lehet érni, így állok elébe bármilyen kihívásnak, akadálnak.

BALÁZ ERIKA, BOGDÁNFALVA:

Egy székelly község, Csikszentmárton mondhat a szülőtt-jének. Ugyanitt nevelkedtem és jártam iskolába, egészen az érettségig, amikor is a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán nyertem felvételt magyar-román szakra. Egyetemi éveim alatt a kolozsvári Tanárképző Intézet keretein belül pedagógusi képzést is szereztem, bár nem a tanári pálya szerepelt álmaim között. Ugyanakkor elvégeztem egy könyvtáros képző modult is. A magyar nyelv és irodalom iránti vonzódásom már kiskoromban kialakult. Az utóbbi fél év vizsgadrukkja közepette ragadta meg figyelmemet a magyar könyvtár falán csüngő felhívás: „Gyere tanítani Moldvába”. Szinte minden nap elhaladtam e felhívás mellett, mindaddig, amíg rávettem magam, felhívom telefonon azt a bizonyos lészpedi tanító bácsit, aki

hirdette a csángómagyar tanítási programot. Miután megtudtam tőle néhány információt, hosszas tépelődés után érlelődött meg bennem a döntés, hogy én tanítani akarok és ahhoz, hogy taníthassak, mindenképp ez az oktatási program a megfelelő hely lesz. Most már elmondhatom, hogy bár nagyon sok nehézséggel kell szembenézni, egyre inkább lebeg előttem az a gondolat, hogy egy nemes feladatot teljesítek, a magyar nyelv (ezen belül az archaikus csángómagyar nyelv) megmaradását, továbbörökítését segítem.

BARTA TIMEA, RÁCSILA:

Kászonalitzból (Hargita megyéből) érkeztem. 1995-ben születtem Csikszeredában. Óvó- és tanítóképző szakon végeztem Kézdivásárhelyen a Bod Péter Tanítóképzőben, és beiratkoztam a Babeş-Bolyai Tudományegyetem tanító- és óvodapedagógus szakára (távoktatásra). Óriási lelkesedéssel és kíváncsisággal indultam neki moldvai pedagógusi pályámnak. Egy négy napos módszertani képzés után, ahol megismerkedhettem az új, illetve a már több éve Moldvában tanító kollégákkal, útra keltünk Rácsila felé. Ott nagyon pozitív környezetbe cseppentem: az emberek barátságosak, a gyerekek aranyosak voltak. Például az első pár óra után, amikor még az ismerkedésen volt a nagyobb hangsúly, már besegítettek az osztályterem díszítésébe. Bízom benne, hogy a rácsilai Magyar Iskola egy szeretetteljes, értékteremtő és vidám gyerekek által látogatott házzá tud válni!

SZŐNYI VIVIEN, SZITÁS:

Kalocsán születtem 1989-ben. Idén szereztem meg néprajz mesterszakos diplomám a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanácskén. Egyetemi éveim alatt több alkalommal jártam már Moldvában, a Szeret mentén végeztem néprajzi gyűjtést, tánc kutatást, így a moldvai csángók mentalitása, életmódja és hagyományvilága nem ismeretlen számomra. Terveim szerint a rendes magyar órák mellett helyet kapnak majd hagyományörző foglalkozások helybéli idősek segítségével. Rendszeres táncórákat szeretnék tartani a gyermekeknek, ahol a moldvai csángó tánckinccsel ismerkedhetnek meg. Továbbá a kicsiknek Mesedélután, a nagyoknak Filmklubot szeretnék szervezni, hogy a jól megérdemelt kikapcsolódás is közösségi térben folyjon. Hosszabb távú tervem például a faluturizmus beindítása. Bízom benne, hogy a Magyar Iskola egy szeretetteljes, értékteremtő és vidáman nyüzsgő közösségi házzá tud válni!

BOTEZATU FRANCISKA, TRUNK:

Klézsei vagyok és most fejeztem be a középiskolát. Trunkban fogok tanítani. Középiskolába Csikszeredában jártam, ott végeztem. Ebben az évben beiratkoztam Székelyudvarhelyre a tanítóképzőbe, magyar szakra, mert mindig is az volt az álomom, hogy taníthassak. Remélem, minél többet foglalkozhatok a gyerekekkel és minél többet át tudok adni a tudásomból nekik. Bízom benne, hogy én is sokat fogok tanulni tőlük.

TANÁROK ÉS FALUGAZDÁK ELÉRHETŐSÉGEI

Tanár			Oktatási helyszín	Falugazda						
Név	Telefon	E-mail	Falu	Név	Telefon	E-mail				
Fejér Gabriella	0746-482.828	fejer_gabo@yahoo.com	Bahána							
Rosu Ana Mihaela	0744-438.306	anisoara251@yahoo.com	Bákó							
Baláz Erika	0758-305.714	erika_balaz@yahoo.com	Bogdánfalva	Nagy Erzsébet	36/1/200-2898	faluder@freemail.hu				
Istók Angéla	0769-670.711	angelicaistoc@yahoo.com	Buda	Felföldi Elek	36/70/335-5347	felek@freemail.hu				
Botezatu Viktória	0744-424.106	viktori59@yahoo.com								
Duma Dániel	0736-382.837	duma_daniel2004@yahoo.com	Buda (Szeret-Klézse A.)	Erős Ildikó	36/30/475-5338	eros.ildiko@freemail.hu				
Secal-Tamás Tünde	0740-611.838	nyuszika83@yahoo.com	Csík falu	Horváth Zoltánné H. Zsuzsa		hsisi0074@gmail.com				
Gál Zsófia	0742-302.631	gal.zsofi7@gmail.com								
Kiss Sámuel	0725-348.668	kiss Samuel93@gmail.com	Diószeg	Papp László	36/20/921-5864	pl@pannonhalma.hu				
Csákány Zsuzsanna	0752-862.933	rethizsuzsanna@rocketmail.com	Diószén	Jolanda Willemse	36/30/279-2688	willemse.jolanda@keresztzulok.hu				
Földi Mária	0760-957.577	marcsa_foldi@yahoo.com	Dumbráven	Vanczer Zsuzsanna	36/30/986-3477	vanczer.zsuzsanna@vivaco.hu				
Miklós Melinda	0764-663.191	miklosmelinda31@gmail.com								
Majzik Tamás	0763-591.193 0036/70.570.2319	tamasmajzik@gmail.com								
Vígh-Tarsonyi László	0746-306.872 0036/70.295.6226	vigh.tarsonyi@gmail.com	Ferdinándújfalú	Nagy Erzsébet	36/1/200-2898	faluder@freemail.hu				
Gál Ruth	0745-332.327	gal_ruti@yahoo.com	Forrófalva							
Antal János	0745-502.133	neluantal@yahoo.co.uk								
			Frumosza	Subai Józsefné Veronika		subaine@freemail.hu				
Papp Enikő-Kinga	0743-838.757	kingucibinguci@yahoo.com	Gajdár	Toroczky Katalin	36/30/948-1355	toroczky.katalin@kardco.hu				
Tókos Norbert	0754-223.748	toki_norbi@freemail.hu								
Istók Angéla	0769-670.711	angelicaistoc@yahoo.com	Klézse	Erős Ildikó	36/30/475-5338	eros.ildiko@freemail.hu				
Bardócz Noémi	0769-668.127	nocy_bardocz@yahoo.com	Kostelek	Vermes Miklós és Zsuzsa	36/20/342-4179	vermes.miklosne@gmail.com				
Vaszi Médea	0754-853.470	vaszimedea@yahoo.ro								
Vaszi Levente	0752-016.458	vaszi.levi@yahoo.com								
Miklós Melinda	0764-663.191	miklosmelinda31@gmail.com	Külsőrekecsin	Lázár Mihályné Borika	36/30/456-6304	borika550328@freemail.hu				
Földi Mária	0760-957.577	marcsa_foldi@yahoo.com								
Ghiurca Valentin	0765-842.344	ghiurcav@gmail.com								
Ivácson Tímea	0754-827.701	timea.ivacson@gmail.com	Lábnyik	Böröcz Gergely	36/20/315-7528	gborocz@gmail.com				
Nagy-Portik Katalin	0742-972.036	kati_nagy_p@yahoo.com	Lészped	Dr. Bea János	36/70/584-4993	beajanos@invitel.hu				
Grădinaru Daniella	0758-962.769	gradinarudaniela@freemail.hu								
Barta Tímea	0720-094.890	barta.timike@yahoo.com								
Márton Attila	0740-016.123	mattilat@yahoo.com	Lujzikalagor	Lajos Veronika	36/20/342-7236	lajosvera@yahoo.co.uk				
Szász Csilla	0724-939.700	csillagszasz@gmail.com								
Kiss Csaba	0742-394.828	kisscsaba@yahoo.com	Magyarfalva	Kascsak Tamás	36/20/4019186	tamaskacsak@gmail.com				
Puskás Annamária	0743-304.640	annamaripuskas@yahoo.com								
Gál Ruth	0745-332.327	gal_ruti@yahoo.com	Nagypatak							
Bőjte Aranka	0743-941.453	ari1887@yahoo.com	Pokolpatak	Erős Ildikó	36/30/475-5338	eros.ildiko@freemail.hu				
Nistor Ilona	0722-447.351	nistor_ilona@yahoo.com	Pusztina	Sikota Krisztina	36/20/977-7796	kriszta.sikota@gmail.com				
Bilibók Jenő	0753-371.371	bilibokj@yahoo.com								
Mátyás Mónika	0745-271.951	mmlily@freemail.hu								
Barta Tímea	0720-094.890	barta.timike@yahoo.com	Rácsila							
Benke Paulina	0723-314.055	paulina.benke@yahoo.com	Somoska							
Istók Angéla	0769-670.711	angelicaistoc@yahoo.com								
Szőnyi Vivien	0036/70-541.81.99	szonyivivien@gmail.com	Szítás							
Botezatu Franciska Mihaela	0755-402.166	botezatu_francesk@yahoo.com	Trunk	Dobozi Róbert	36/30/965-0916	dr@c-a.hu				
Duma András	0723-226.953	dumaandrei@clicknet.ro	Tyúkszer	Szelezky Tünde	36/20/393-4507	szelezky7@gmail.com				
Vikol László	0744-893.844	viklacika@yahoo.com	Újfalu							
Fekete-Kászoni Rita	0753-413.887	kaszonirita@yahoo.ro	Csíkszereda / CsTK	Farkas Adrienne	36/26/373-983	farkas.adrienne@mno.hu				
Ferencz Gabriella	0745-568.797	ferenczgabriella18@gmail.com								
Imre Hajnal	0740-533.225	hajnal.imre@yahoo.com			Csillik László	36/20/310-3057	csillikl@yahoo.com			
Péter Endre	0747-220.283	peter_endre@freemail.hu								
László István	0724-440.974		Buda, Klézse, Pokolpatak hagyományörző							
Ferencz András	0745-926.033	ferenczbandi@yahoo.com	szakmai felügyelet							

Pesten jártak iskolába a csíkszeredai továbbtanulók

Csángó továbbtanulók egy csoportja egy héten át részt vett a budapesti Németh László Gimnázium tanóráin

A 2013-ban először megszervezett látogatás sikere után, ez év szeptember végén ismét örömmel tettünk eleget *Heltai János* tanár úr meghívásának. Nagy izgalommal és lelkesedéssel készültünk az utazásra, melynek során 12 diáknak nyílt lehetősége részt venni a gimnázium tanóráin. Nagy örömmre szolgált, hogy ezúttal fiúk is csatlakoztak a csoporthoz. Diákjaink, akik első alkalommal vettek részt a programban, türelmetlenül várták, hogy személyesen is üdvözölhessék vendéglátóikat. Akik pedig előző évben is velünk tartottak, már barátaikhoz indultak.

A *Németh László Gimnáziumban* mind a tanári kar, mind a tanulók szeretettel és nyitottsággal fogadtak bennünket. Diákjaink a fogadóikkal egy osztályba és az ő órarendjük szerint jártak iskolába. Érdekes tapasztalat volt megfigyelni, hogy a mieink milyen jól alkalmazkodtak a budapesti gimnázium mindennapjaihoz. Egy hétig minden tanórán részt vettek. A tanárok is igye-

keztek bevonni őket az órák menetébe, hogy értékes, ugyanakkor érdekes és hasznos is legyen az együtt eltöltött idő.

Látogatásunk során diákjaink bepilanthattak a nagyvárosi életbe, a Budapesten élő családok mindennapjaiba. Ez sokkal értékesebb tapasztalatnak bizonyult, mintha turistaként látogattak volna el a fővárosba. A vendéglátó családoknál töltött idő alatt felismerték, hogy mind Budapesten, mint Csíkban vagy éppen Moldvában élve tinédzsernek lenni ugyanazt jelenti, és az adott szabályokhoz az iskolában, és a családon belül is alkalmazkodni kell.

A tanórák látogatása mellett idén is számos kulturális programon vehet-

tünk részt. Voltunk a felújított Zeneakadémián hangversenyen, kiállításon a Szépművészeti Múzeumban, és a Marczibányi Téri Művelődési Központ moldvai táncházában. Egyik legizgalmasabb program érkezésünk másnapján, a szentendrei biciklitúra volt. Gyönyörű időben karikáztunk végig a Duna partján, majd a város látványosságaiban gyönyörködhattunk. Egy délután a keresztszülőkkel találkoztunk, sokan eljöttek meglátogatni keresztyermeküket, hogy együtt tölthessenek egy kis időt.

A hetet búcsúesttel zártuk, ami a gimnázium minden diákja számára nyitott volt. Mi egy kis moldvai táncházzal búcsúztunk, ahová meghívtuk zenélni régi bentlakónkat, *Kovács Krisztiánt* is. Szombat délután élményekkel tele szálltunk a vonatra. Mindenkiből csak úgy áradt a szó, öröm volt hallani, hogy ennyire jól érezték magukat!

Köszönöm a lehetőséget, a meghívást *Heltai János* tanár úrnak, hogy egész héten velünk volt, figyelt ránk tanári teendői mellett is. A fogadó családoknak és diákoknak, hogy befogadtak minket, és egy teljes hétig gondoskodtak rólunk! Az élményért, hálaül jeléül szeretettel és szívesen látjuk a *Németh László Gimnázium* minden tanárát és diákját, aki Csíkszeredába vagy Moldvába látogat!

FERENCZ ÉVA
vezető tanár

Csíkszeredai Továbbtanulók Közössége

Új falugazdák

Vanczer Zsuzsanna, Dumbravén:

Két gyermek anyukája vagyok (Virág 20 éves, Peti 10 éves). 21 éve családi vállalkozásunkat irányítom. Csángóföldön a kisfiammal jártunk 2013 szeptemberében, a 10 nap alatt nagyon sok élményben volt részünk. Dumbravénben három napot töltöttünk, megszerettük az ottani embereket és gyerekeket. *Majzik Tamás* tanító beszélt a keresztszülő programról.

Borzos Petrisornak lettem a keresztszülője, azóta jönnek-mennek a levelek, a szép rajzok. Szívesen vállaltam el a falugazdaságot, szeretnék segíteni a keresztszülő programban és a magyar oktatásban. A barátnőmnek meséltem a programról, így már ő is keresztmama!

Sikota Krisztina, Pusztina:

Történelem-német szakos tanár vagyok. Férjemmel és két nagylányommal Budapesten élünk. 2009 óta vagyunk keresztszülők. Idén arra kaptam felkérést, hogy Pusztina falugazdája legyek. A megtisztelő megbízásnak örömmel és nagy lelkesedéssel teszek eleget. E feladatomban mottójául *Gróf Széchenyi István* gondolatát választottam: „Az egészséges nemzetiség (...) fő kisértője a nemzeti nyelv, mely míg az fennmarad a nemzet is él”.

A csángók települései a magyar nemzet keleti határát és egyben végvárait jelentik. Ha ők lemorzsolódnak, akkor a magyar nemzet határa is beljebb húzódik. A keresztszülő programba azért kapcsolódtam be, hogy innét Budapestről megtehessek minél többet, hogy ez ne történhessen meg. Biztos vagyok abban, hogy az AMMOA munkája és a keresztszülő program által, a csángók megerősödhetnek identitásukban, nyelvükben és ezáltal kultúrájuk megőrzésében.

Minden hónap második szombatjának délutánján, már nyolcadik éve megtartjuk keresztiszülői klubdélutánunkat. Összejöveteleinket színes programok, neves vendégek, nagy beszélgetések, szívet dobogtató zene, közös éneklések kísérik. Itt találkozunk egymással és a csángó kultúra egy-egy érintésével

Nyolc év a klubban

Meghívott előadóink a csángók múltjáról, jelenéről beszélnek, keresztiszülő társaink beszámolnak moldvai útjaikról, megismerkedhetünk a nyári táborokkal, más civil szervezetek működésével, betekintést kapunk a csángó hagyományokba, és nem utolsó sorban értesülhetünk minden aktuális eseményről, ami a moldvai magyar oktatás világában történik. Ettől az évtől kezdve autentikus moldvai énekeket is tanulunk *László Ildikó* irányításával. A 2014-es évtől

a klubprogramok szervezését átvettem *Albertné Révay Ritától*, akinek köszönettel tartozunk sok évi magas színvonalú munkájáért. Nagyon remélem, hogy nekem is sikerül hasonló, ismereteinket gyarapító, élményt adó programokat, előadásokat szervezni. Mindenki ötletére, segítségére számítok!

JANUÁRBAN szünetet tartottunk a klubdélutánok sorában, mivel az elmúlt év végén nagyon sok rendezvényünk volt. Úgy gondoltuk, hogy a karácsonyi, újévi ünnepeket is ki kell pihennünk.

FEBRUÁRBAN az egész moldvai tanterület ellátogatott hozzánk a hagyományos Csángó Bálra, és megtartottuk a hagyományos keresztiszülő-tanártalálkozót is a Németsvölgyi úti iskolában. Sok keresztiszülő tartotta fontosnak, hogy első kézből kapjon híreket, levelet támogatott keresztgyermekétől.

MÁRCIUSBAN beszámolt a vezetőség az elmúlt évek munkájáról, majd új vezetőségre választásra került sor. Úgy

döntöttünk, hogy egy kisebb, 7 tagú vezetőség hatékonyabban tudja végezni a feladatát. A keresztiszülsők elfogadták

javaslatunkat. Természetesen ezután is számítunk mindenki segítségére, mert „önkéntesekre” nagy szükségünk lesz a továbbiakban is.

ÁPRILISBAN vendégünk volt *dr. Szalai László* szemészorvos, aki a Magyar Máltai Szeretetszolgálat önkéntes orvoscsoportjának vezetőjeként munkatársaival évek óta jár szűrővizsgálatokat végezni a moldvai csángó falvakba. Sok-sok gyermek és felnőtt köszönheti

fáradhatatlanul végzett munkájuknak, hogy nem romlott el a szeme, vagy újra tudja a törött kezét használni. E kapcsolatunknak köszönhető, hogy a nyáron többszörösen hátrányos helyzetű moldvai csángó gyerekek részt vehettek a gyimesi Muhos patakán meseterápiás táborokban.

MÁJUSBAN a pusztinai születésű *Kovács Krisztián* volt a vendégünk, aki a Zeneakadémia 2. éves hallgatójaként Ecuadorban vett részt tanulmányúton.

Tanáraival és évfolyamtársaival tanulmányozták a dél-amerikai indiánok zenéjét, amely sok hasonlóságot mutat a moldvai népzenevel. Több koncerten is együtt játszottak helyi zenészekkel.

A **JÚNIUSI** klubon levetítettük a csíksomlyói zarándoklat eredetét bemutató, *Császár Tamás* által rendezett filmet. A film hitelesen mutatta be a ma már százezreket vonzó búcsú kezdetének történelmi hátterét. Két keresztiszülőnk is beszámolt moldvai útjáról, ahol egy busznyi érdeklődő keresztiszülővel együtt vett részt. Sok ajándékot vittek és betekintést nyertek az oktatási program működéséből.

JÚLIUS-AUGUSZTUSBAN szünetet tartottunk a klubdélutánok sorában. Így a vezetőség és a keresztiszülsők is szervezheték a moldvai gyerekek nyári táborait. Hogy ez sikeres volt, az a szeptemberi klubdélután beszámolóiból kiderült.

SEPTEMBERBEN köszöntöttük a 60 éves *Csoma Gergely* szobrászt és fotóművészt, aki évtizedek óta járja a moldvai falvakat, megőrökítve a csángók életét. Tanított Magyarfaluban is, és sok szép

faszobra díszíti a kis csángó falvakat. Ezután egymást követték a vetített képes beszámolók a nyári táborokról.

OKTÓBERI klubdélutánunkon kedves vendégeket köszönthettünk. Régen vártuk a személyes találkozást a Csíkszeredában élő *Borbáth Erzsébet* tanárnővel, aki elsőként karolta fel a csángó gyermekek magyar nyelven történő tanu-

Talákoztunk és báloztunk

Rekordot döntöttünk, olyan nagy számban talákoztunk a 2014. évi hagyományos keresztszülő-tanár találkozón, február 15-én, szombaton délelőtt, majd este a Csángó Bálon

Ennek az összejövetelnek roppant nagy jelentősége van, mert a keresztszülők többségének ez az egyetlen lehetősége arra, hogy személyesen megismerje keresztgyermek tanárát, és tájékozódjon a gyermek tanulmányairól, helyzetéről, családi körülményeiről. Nagyban hozzájárul a tanár és keresztszülő közötti bizalom kialakulásához, megerősítéséhez, és megkönnyíti a további kapcsolattartást. Sokan kifejezetten ennek reményében utaztak fel vidékről Budapestre, és nagy örömünkre zsúfolásig megtöltötték az iskola nagy, emeleti előcsarnokát.

A programot *Kulcsárné dr.Papp Enikő* főiskolai docens, a *Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar* oktatója, pedagógiai tanácsadó, *Lámpás vagy Te is!?* című előadása nyitotta meg. Ezt követően itt került sor keresztszülők és tanárok találkozására. *Pákozdi Judit*, a Kercse elnökének köszöntő szavai után, az iskola igazgatója *Dohány András* üdvözölte az egybegyűlteket. Ezután *Sikota Krisztina* tolmácsolta a XII. kerületi Önkormányzat jókívánságait, hangsúlyozva, hogy az önkormányzat az elmúlt évekhez hasonlóan a jövőben

is támogatni kívánja a keresztszülő mozgalmat. Ezek után *Burus-Siklódi Botond* az RMPSZ elnöke tartott rövid beszámolót az elmúlt időszakról, szintén megerősítve az oktatási program eredményeit. Végül *Márton Attila* az oktatási program koordinátora szolt a moldvai oktatás elmúlt évi tapasztalatairól, bemutatta a régi és új tanárokat, akiket a keresztszülők lelkes tapsal fogadtak.

A délelőtti záró részeként a tanárok az iskola tantermeiben falvanként külön-külön személyes beszélgetésre várták a keresztszülőket, többen vetítésekkel, a gyerekek leveleivel és apró maguk készítette ajándékaival örvendeztették meg őket. Az oktatókat elkísérte *Anghel Năstase*, Bákó megye kisebbségi tanfelügyelője is.

Ebben az évben bővült a program a KEMCSE falugazda találkozójaival, amelyre délután került sor. Célja az volt, hogy megerősítsük a falugazda mozgalmat, a jelenlegi és leendő falugazdák megismerhessék egymást, kicseréljék tapasztalataikat, ezáltal eredményesebbé váljon működésük. A találkozón több mint húszan vettek részt, köztük néhány új falugazdaság iránt érdeklődő keresztszülő is. Ez az összejövetel is hasznos volt, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy néhány új jelentkezővel máris bővült a falugazdák köre.

Az esti Csángó Bálon idén először került átadásra az AMMOA által alapított *Petrás Incze János* díj. A bálon idén egy meglevenedett csángó lakodalmon vehettünk részt, és utána táncolhattunk kivilágos virradtig.

P. J.

lásának ügyét, kezei közül kikerült egy új csángó-magyar értelmiség. Mint az RMPSZ csángó oktatási szakértője ma is figyelemmel kíséri a moldvai magyar oktatás helyzetét. Moldvából *Márton Attila*, az oktatási program koordinátora, *Bilibók Jenő* és *Ferencz András* szakmai felügyelők érkeztek hozzánk, és naprakész tájékoztatást kaptunk tőlük az oktatás helyzetéről és az új tanév indulását érintő tudnivalókról.

NOVEMBERI klubunkra ismét Erdélyből érkezett vendég, *Oláh-Gál Elvira*, aki

újságíróként, rádiótudósítóként régóta követi a moldvai magyarok sorsát. Elhozta legújabb könyvét, ami „A moldvai

magyarokról” címmel most jelent meg. A kötet riportokat, interjúkat és tudósításokat tartalmaz. Klubdélutánunk egyben a könyv magyarországi bemutatójának is számított.

Klubdélutánjainkat a jövőben is minden hónap második szombatján 14 órától a Bp., XII. ker. Böszörményi út 24 alatti „B” irodaház előadotemében tartjuk. Mindenkit szeretettel várunk!

BÜTTNER SAROLTA
KEMCSE program koordinátor

balról jobbra: *Dohány András*, *Pákozdi Judit*, *Sikota Krisztina*

Tánc és Hujjogató Találkozó

Trunk egy 1900 lelkes kis halászfalu, melyből 600-700 ember folyamatosan külföldön dolgozik, ezen a napon mégis vendégül láthatott közel 250 fellépő táncost és 100 meghívott vendéget

Egy olyan településen, ahol pár éve még senki nem akart megszólalni magyarul, s ahol közeledtünkre román nyelvre váltottak az utcán beszélgető asszonyok, csak a barátság és a bizalom képes magyar szavakat csalni az ajkakra. Még az évek múltával is újra meg újra rácsodálkozom, hogy Trunkon 30 év felett mindenki, de szó szerint mindenki, érti és gyönyörűen beszéli az ősi sziszegő csángó dialektust – azonban azt csak egy bizalmi körön belül, baráti fülek számára tartogatják.

A néptánc-találkozó ötlete tavaly merült fel. Szerettünk volna egy állandó, településünkhöz kötődő hagyományteremtő rendezvényt létrehozni, melyen a tanév lezárása előtti héten, kötetlen módon mulathatják ki magukat a tanárok s diákok egyaránt. Végül 13 moldvai

településről összesen 18 hagyományörző csapat mutatta meg tudását. A műsort három Magyarországról érkezett tánc-csoport (Liliom- Újszász, Cuharé- Szolnok, Tallinka- Szolnok), és a Székelyföldi Csíkcsecsói Vadvirágok előadása színesítette. A trunki fellépő vezék (fiatal lányok) produkciójának igazi különlegességét az adta, hogy tanáruk *Farkas Attila* a települést járva öreg néniktől gyűjtött hujjogatókból készítette fel tanítványait.

A fellépések és a közösen elfogyasztott ebéd előtt *Szász Csilla* kézműves foglalkozással kötötte le a gyermekek figyelmét, a budai hagyományörző *Viktóri néni* kétszer hujjogató órát, *bácsi István* kétszer furulya-órát tartott. A tornateremben *Nagy Péter* (a Cuharé tánc-együttes művészeti vezetője) jársági táncokra oktatta az érdeklődőket, majd *Gyurka Valentin* külsőrekecsini tanító két csoportnak is moldvai táncokat tanított.

Az egy órás gálaműsort a trunki asszonyok csoportja nyitotta meg, akiket a szolnoki Cuharé követték, majd a külsőrekecsini hagyományörzők léptek színpadra, és az újszászi Liliom táncosainak produkciója zártak. Ők fellépés után fennmaradtak a színpadon, s miközben a lenti zenekar moldvai muzsikába fogott, a trunkiak és külsőrekecsiniek visszafutottak, és fergeteges közös tánccal zárták le a gálaműsort-egyben megnyitották a hajnalig tartó táncbált.

„Ezek a magyarok olyan szépek voltak, és mégsem kevélyek”- mondta egy trunki néne vasárnap este.

DOBOZI RÓBERT, trunki falugazda

Legszebben rímelő tanítványok

XI. Frumósza Szavalóversenyre áprilisban került sor. Valószínűleg a Jóisten is kíváncsi volt a szebbnél-szebb szavalatokra, mert a pénteki felhőket hajnalban szélnek eresztette, és az összegyűlt közel ötven gyermek vidám kacagására, már a napsütés és a virágos fákon csivitelő madárcák feleltek. A szavalóverseny elkezdődött és mi rájöttünk, nagyon jó lenne most egyszerre két helyen lenni, a kicsik szavadatain derülni és a nagyok előadását élvezettel hallgatni. Azonban a zsűri (*Lázár Mónika, Jánó Enikő, Kányádi Irene, Musát Arnold*) mindkét helyen ott volt és egy ki-

adós ebéd után röviden meg is tanácskozták, ki érdemli meg a dobogós helyezéseket. Közben a gyermekláncfűvel és friss, illatos, zöld gyepvel borított kertben a napocska ránc kacagott, a tanító néni (*Fejér Gabriella, Mátyás Mónika, Szász Csilla* és a többiek) népi gyermekjátékokból láncot fontak a gyermekeknek *Ségercz Ferenc*

furulyaszó kísérete mellett. A frumósza kis birodalmat a békés, meghitt, vidám hangulat uralta.

A **KICSI VIRÁGOK** pedig egyenként a színpadra léptek, illegetek-billegtek, közülük is a legszebben sziporkáztak: I. *Lakatos Vivien*, Bahána (felkészítette Fejér Gabriella); II. *Bíró Mária Denisza*, Magyarfalu (felkészítették Puskás Annamária és Kiss Csaba); III. *Farkas Ionuț*, Dumbravén (felkészítette Majzik Tamás); III. *Szőcs Alexandra*, Lábnyik (felkészítették Ivácson Tímea és Nagy-Portik Katalin).

A **NAGYOBB CSEMETÉK** is színpadra kerültek, a zsűri szerint ők szavaltak a legszebben: I. *Bondea Daniella*, Magyarfalu (felkészítették Puskás Annamária és Kiss Csaba); II. *Császár Marianna Irina*, Lábnyik (felkészítették Ivácson Tímea és Nagy-Portik Katalin); III. *Szabó Júlián Sebastian*, Dumbravén (felkészítette Majzik Tamás).

A rendezvényt az RMPSZ támogatta, útiköltséget, étkezést biztosított és digitális fényképezőgépeket ajánlott fel díjnak. A helyszín a *Böjte Csaba* testvér tulajdonában levő frumósza magyar ház és az I-VIII. osztályos román tannyelvű elemi iskola volt.

M.A.

Mesés nap Magyarfaluban

Csángó pakaleála néven mesemondó gyűlést rendeztünk Magyarfaluban. A pakaleála azt jelenti: megtréfálni valakit. Ilyen meséket vártunk a részt vevő moldvai gyerekektől. Ők elsősorban a falubeli öregekhez fordultak, akik a leginkább ismerik a beszédeket

A legjobb mesemondók a következők voltak:

I-IV OSZTÁLY: I. hely *Biró Mária Denisza* – Magyarfalu, II. hely *Tankó Szilárd* – Kostelek, III. hely *Bardas Damián* – Lészped, Különdij: *Benke Sára* – Somoska, *Vrencsán Sára* – Kostelek

V-VIII. OSZTÁLY: I. hely *Ladaru Kamelia Veronika* – Magyarfalu, II. hely *Polcovnicu Krisztina* – Külsőrekecsin, III. hely *Laczkó Annamária* – Lábnyik, Különdij: *Szentes Stefánia* – Lábnyik, *László Albert* – Pusztina
RMPSZ különdij: *Turbuk Mária Klaudia* – Magyarfalu

IANCU LAURA KÖSZÖNTŐJE

Kedves Gyerekek! Anyóm – Isten bocsássa a bűneit, régtől meg van halva! – erőst szeretett gombászni. Tavasztól s elé őszig gombán élt. Ha nem gombászott, epreszett, csihánt, somot szedett. Mikor, mi vót. Örökké járta az erdőt. Öregrend ember vót, alig tartották a lábai, de úgy es ment. Nem szerette otthond. Aztá errefelé el kezdett reszketni. Nem még érte el az ágakat. A csontjai sem még hajlattak úgy. A gombát felsírtette a botjával, de nem tudott lehajolni, hogy felvegye. Az üres tarisnyáját még csak felvette a vállára, de ha vót benne valami, húzta le szegént a földre.

Hamarabb úgy csalogatott magával az erdőre, hogy aszonta: mikor elhozza a postár a pensziáját nekem es ad parát. Aztá vaj adott, vaj nem, de én úgy es mentem vele. Féltem, hogy mikor hazajő tátám a dologról béperel, hogy nem hallgattam meg. Aztá eccer mikor epreszni vótunk, kérdi, hogy mondta vót-e nekem az Epres beszédet? Mondom: Nekem eccer nem! S elmondta. S mikor végzett a beszédvel, mondom, neki: Még mondja el eccer, anyó! Olyan szép vót! Aszonta: Mondok mást! S elkezdett még más beszédet. Elmondta Hüvelyk Matyit, aztá Ződ Pétert, Szép Jánost, Hamupöpljét, Hófejkét, Szent Pétert Jézusval – nem es jut eszembe az egész, olyan sokat mondott! No, ennyi kellett nekem! Többet nem még kellett könyörögni, hogy menjek vele az erdőbe. Örökké ott fityegtem a katrincája alatt, húztam: Háj, anyó, háj mennyünk a bokrosba me' kijött a gomba! Megért a som! Egyik-másik. Anyóm szegén, jött lenne, de nem még győzött... Ágynak esett. De még akkor es mondott beszédeket. Akkor mondta a legtöbbet s a legszabbeket! Tudjátok melyik beszédeket szerettem a leginkább? Mikor elpovesztilla, hogy vót, mikor kicsi-

ke vót! Honnét húzódik a falunk? Mikortól van a falunk? Minek csufolkodnak velünk harangozó, minek mondják nekünk, hogy povillák? Hogy éltek az emberek, mikor nem vót világ a házakban, nem vót mágázik a faluban? Ezekről szerettem a leginkább hallgatni a beszédeket! S tudjátok minek? Azétt, met Hüvelyk Matyit, Hamupöpljét, a többiket csak a beszédekből ismertem. De Pógár Mihálynak ismerem a leányát, tudom, hol van bácsi Istinak a földje, hol megkísértette a Nemtiszta, tudom, melyik néni Maricának a keresztjét a temetőbe. Hamupöpljét az egész világon ismerik, de senki nem nyámos vele. Pógár Mihály, bácsi Isti, néni Marica itt élt a faluba. Itt, ahol én es megszülettem, felnöttem.

Eccer azt álmondtam, hogy anyóm beszélt hezzám, de nem halltam, mit mond. Arra ebredtem fel, hogy ütöm a filemet, hogy minek nem hallok! Aztán elgondoltam, kérdezzem csak én meg a faluban az öregektől, vajon mit akart lesz nekem anyóm mondani?! S elmentem s megkérdeztem néni Szebinától, Csirke Rózsiától, néni Lucától, bácsi Mihálytól s ők megmondták nekem. De még nem végezték el a beszédet. Mikor hazamenek, enser mondanak még egy-egy kicsit belőle. Ezeket a beszédeket csak nálunk a faluba tudják. Ezét örvendek erőst, hogy tik es megtanultátok s most elmondjátok egyik a másíknak. Amit ti tudtok, azt a világon senki más nem tudja! Szeretném, ha tudnátok: ma, most, anyóm es én es itt vagyunk veletek. Hallgatom a beszédeiteket s megköszönöm az Istennek, hogy ilyen jó hozzánk, hogy olyan tudást adott nekünk, amit senki más a világon nem tud.

Szeretettel gondol rátok:

Laura a Jódzsinié, Jankuj Pávelnak a leánya

Csengáttýű

A moldvai magyar oktatási programban tanuló gyermekek írásaiból összeállított egyedi gyermeklap újabb kiadásai havi rendszerességgel jelennek meg Moldvában. A gyermekek körében ingyenesen terjesztett havilap szépen dokumentálta a magyar nyelv írásának terén elért eredményeket. Motiválta a gyermekeket az írásra és olvasásra, akkor amikor az írott sajtó haláláról beszél-

nek a nagyvilágban. A Csengáttýű érdekessége és ugyanakkor legnagyobb feladata az, hogy ennek az archaikus nyelvjárásnak visszaadja az írásbeliségét. Nyelvezetében nem követi a mai magyar nyelv nyelvtani szabályait, hanem a beszélt régies nyelvjárást igyekszik sorokba önteni, a moldvai csángómagyarok sajátos szókincsében.

Gyere te is guzsalyasba!

PISTA DANIELLA LÉSZPEDI TANÍTÓ NÉNI LEVELE

Lassan egy éve, hogy újra elkezdtünk guzsalyasba összegyűlni a lézpedi csángó szülőkkel, nagyszülőkkel. Mit is jelent a guzsalyas? A guzsalyas az őszi betakarítástól tavaszig tartó foglalkozás. Az estétől késő éjszakába nyúló fonót jelenti, ahol együtt lehetünk, beszélgethetünk, szórakozhatunk. Ugyanakkor, egy régi csángó hagyomány volt, amely során a fiatal lányok, legények összegyűltek valamelyik lánynál, majd sorra járva mindenkit, fontak, kötögettek, énekeltek, mesét és vicceket mondtak.

A legények nem dolgozni mentek, hanem szórakoztatni a lányokat. Már több mint húsz éve, hogy nem gyakorolják ezt a hagyományt, így mi megpróbáltuk feleleveníteni a csángók körében ezt a kellemes és felejthetetlen élményt.

2014. május 5-én ellátogattunk Somoskára, ahol együtt „guzsalyaskodhattunk” az ottani csángó testvéreinkkel, Benke Paulina és Pável szép házában. Megkí-

Helybéli asszonyokkal együtt guzsalyaskodtunk Somoskán

náltuk a somoskaiakat a legjobb lézpedi borral és finom süteménnyel, mint ahogyan a szólás is mondja: „Mikor jönnek hozzanak, mikor megyünk adjanak”. Ott együtt fontunk, kötögettünk, varrtunk, énekelünk, mesét és nem utolsó sorban sok viccet is mondtunk. Miután mindenki kibeszélte és kiénekelte magát, egy közös táncban „ráztuk” lábunkat a somoskai gyerektáncsoporttal.

2014. június 27-én vendégül láttuk a lézpedi guzsalyasba a somoskai barátainkat. Ezúttal megkínálhattuk a lézpedi híres kaláccsal, amit sok szeretettel készített el Bálint Anna néni. Itt is fontunk, énekelünk, mesélgettünk a régi

szép időkről, amely „megerengette” a szívünket és újra átélhettünk minden pillanatot, ami ezekben a guzsalyasokban történt. Nagyon jó érzés volt látni mindenkit, ahogy élvezett minden percet, amit együtt tölthettünk, és nem utolsó sorban azt a sugárzást, amely mindenki szemében látszott. Én magam is bánom, hogy nem lehettem közöttük, amikor ilyen szép hagyományok éltek. A csángók számára ezek voltak a szórakozási lehetőségek, a pillanatok, amelyek által megismerték

egymást, de ugyanakkor élettársaik megtalálásában is nagy segítségükre volt.

Továbbiakban az a célunk, hogy több csángó faluban próbáljuk újra éleszteni ezt a csodálatos hagyományt, és azt szeretnénk, hogy ébredjen fel a csángó identitás.

Ha Önök is át akarják élni ezt a rendkívül szép érzést, akkor sok szeretettel várjuk közénk. Még találunk üres széket!

Korán lenne még harangozni

Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa 1954-ben ismerte meg Kallós Zoli bácsi, Kossuth-díjas néprajzkutató. Gyakran járt Klézse-re, hogy felfedezett „nótafáját” énekeltesse, szájról-szájra örökölt tudományát papírra vesse és hangfelvételekkel dokumentálja. Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa iskolát sose járt, énekeit nem a „levelekből” tanulta. Az éneklés mindennapi életének olyan tartozéka volt, amivel könnyebben szülte meg kilenc gyermekét, nevelte fel négyüket és művelte a földceskájukat. Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa 1970-ben tért örök nyugovóra. Isten bocsássa bűnjait!

Van egy ünnep, ahogyan a moldvai csángók mondják „innap”. Valamikor október 23-a után és november 1-e előtt. Olyan, akárcsak a többi ünnep ebben az időszakban, *Mindszent* havának a végén és *Szent András* havának a kezdetén. Ünnepnek ünnep, jól esik találkozni, felemelő érzés együtt lenni, de azért nem éppen vígadunk és nevetünk. Inkább mintha a halottak napjára készülnének. Az oktatók és hagyományörzők

lángot gyűjtanak a programban tanuló gyermekek emlékezetében. A régi nótafák és adatközlők ismereteit elültetik a kis tanítványok tudástárában. Igaz történetekből fakadó balladákat tanulnak az elhunyt anyókák emlékeiből, tragikus halált vagy sorsot megélt balladahősöket elevenítenek fel az idő enyészetéből.

Ez az a nap, amikor a moldvai Klézse alsó végében elterülő Budai falurészben, megszervezik a Miklós Gyurkáné Szályka Rózsa emlékére megálmodott **Balladaéneklő Találkozót**. Október 25-én már negyedik alkalommal került sor az eseményre, melynek házigazdája ez alkalommal is *Botezatu Viktóri* néne, budai hagyományörző volt.

A csángó összetartozás ünnepe

XI. SZERET MENTI NÉPDALVETÉLKEDŐ

Moldvában, a Gyimesekben és mindenütt a világon, ahol magyarok élnek, legalább négy feltétele van a közösségi létnek, összetartozásnak: magyar nyelvű iskolák és olyan tanítók, akik fenntartják a hagyományokat, szellemi értékeinket; támogatók, akik a jó ügyek mellé

állnak; hitünk megőrzése és minél több gyermek születése – többek között erre figyelmeztetett *Salamon József* gyimesbükki plébános, aki szombaton a Bákó megyei festői Kostelegen mondott áldást a XI. Szeret menti népdalvetélkedő minden résztvevőjére.

A moldvai magyar oktatási program ez évi utolsó kiemelkedő eseményének *Vaszi Levente* kosteleki tanító volt a házigazdája. A népdalversenyre minden egyes magyar oktatási helyszínről érkeztek diákok, akiket három korosztályban – az általános iskola alsó és felső osztályaiban és középiskolai kategóriában értékelték. *Hamar Dániel*, a Muzsikás együttes Kossuth-díjas népzene-sze, *Sebestyén Márta* Kossuth és Liszt díjas népdalénekes, valamint *Petrás Mária* Prima Primissima és Magyarörökség díjas népdalénekes vezette a három-három tagú zsűrit.

Kosteleg végképp felkerült a térképre – mondta *Sebestyén Márta*, és igazolja ezt, hogy sokan ellátogattak szombaton a Hargita és Bákó megye határán húzódó havasi településre, viszik a hírt: ez a kis magyar közösség élni, megmaradni akar!

Köszönjük a fantasztikus szervezést! Örülünk, hogy ott lehetünk ezen a gyönyörű helyen, gyönyörű időben!

BÜTTNER SAROLTA

I-IV. OSZTÁLY DÍJAZOTTJAI

I. helyezett: *Vrencean Anita / Vrencsán Anita*, Kosteleg

II. helyezett: *Talaz Carmen Diana / Taláz Kármén Diána*, Magyarfalu

III. helyezett: *Roca Ionela Adriana / Róka Jonela Adriána*, Forrófalva

KEMCSE különdíj – *Tamaş Lucia / Tamás Lucsika*, Csík falu

– *Benchea Larisa Maria / Benke Larissza Mária*, Külsőrekecsin

– *Şandoru Cecilia / Sándor Cecília*, Lészped

V-VIII. OSZTÁLY DÍJAZOTTJAI

I. helyezett: *Matieş Carina / Mátyás Karina*, Pusztina

II. helyezett: *Cabalaş Adrian / Kabalás Adrián*, Külsőrekecsin

III. helyezett: *Senteş Ştefania / Szentés Stefánia*, Lábnyik

KEMCSE és Rotary különdíj: *Ghiur Apistoaiei Diana Gabriela*, Trunk

IX-XII. OSZTÁLY DÍJAZOTTJAI

I. helyezett: *Ciorbă Mădălina / Csorba Madalina*, Lészped; *Cosferenţ Iulia-Maria / Kosferenc Júlia-Mária*, Csikszereda; *Tamaş Paulina / Tamás Paulina*, Dumbravén

II. helyezett: *Botezatu Albertana-Rafaela*, Buda; *Ghiurca Andreea Mirela*, Külsőrekecsin; *Maraszin Ramóna*, Magyarfalu

III. helyezett: *Benchea Silvaş Raluca / Benke Szilvás Raluka*, Somoska; *Bondea Daniela*, Magyarfalu; *Ghiur Apistoaiei Claudia Maria*, Trunk

KEMCSE különdíj: *Maraszin Ramóna*

Ebben az esztendőben a Ballada-éneklő találkozóra olyan híres moldvai hagyományörzők jöttek el, mint a pusztinai népdalénekes *Nyisztor Ilona*, a külsőrekecsini *Dobos Rózsa*, a trunki *Róka Mihály* bácsi, akik nem csak az előadásokat méltatták, hanem jó példával szolgálva, maguk is énekeltek egy-két balladát. A ballada meg csak ilyen, akár egy késő őszi hideg esős nap, hosszú és szomorú, többnyire „siralmatos” a vége.

Ha a csángómagyar oktatási programban dolgozó pedagógusok és hagyományörzők kicsi báránykái szólni tudnának, akkor azt hiszem mi, oktatók is a „szép fejér pekulár” sorsára jutnánk. Egy kicsit mi is olyan balladai csobánok vagyunk, báránykákra vigyázunk és bizony vannak olyan disznópurkások, akik nem éppen szeretnek minket.

Köszönjük szépen *Viktóri nénének*, aki ezt a balladatalálkozót megálmodta és megszervezte. Isten fizesse azoknak,

újra megüzenték a moldvai csángómagyarok: korán lenne még harangozni.

MÁRTON ATTILA, lészpedi tanító bácsi

Nyolcadszor Gödöllőn

A nyári táborok célja, hogy a csángó gyerekek sok-sok élményt szerezve ismerkedjenek a világgal, gyakorolják a magyar nyelvet, s a szerencsésebbek még találkozhatnak keresztszüleikkel is. Idén 15 diák érkezett városunkba, s befogadó családoknál helyeztük el őket.

A Damjanich iskolában *Szűcs Zsóka* igazgatónő szeretettel köszöntötte a csoportot, *Heltai Miklós* tanár úr pedig nagy örömmel énekelt velük. A gyerekeknek is nagyra nyílt a szemük, hogy ez a magyarországi bácsi honnan ismeri az ő legszebb Máriás énekeiket?

A családoknál töltött idő lehetőséget adott arra, hogy gyakorolják a magyar nyelvet. A rövid gödöllői tartózkodás alatt voltunk Budapesten az Állat-

kertben, a Közlekedési múzeumban és a fővárosi Nagycirkuszban és városunkban tettünk sétákat. A vasárnapi Nagyboldogasszony főbúcsún *Szent II. János Pál* pápa személyi titkára, a lemergi érsek celebrálta a szentmisét. A csángó gyerekek ünneplőben szép énekekkel köszöntötték a zárandókat. A mise végén kendezőt ajándékoztak az érsek úrnak és *Varga Lajos* váci segédpüspöknek. A Balaton az idén is hatalmas élményt jelentett. Bár az idő nem volt végig meleg, de a Vidámpark, a dodzsem pálya és az élményfürdő kárpótolt mindenkit. Köszönjük minden támogatónak.

B.S.

Klézsei Anyanyelvi Tábor

Az ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskolában működő civil szerveződésű „Kinyílik a világ” Alapítvány támogatásával a 2014. július 26-a és augusztus 4-e közötti napokat ismét a moldvai Klézsen tölthetjük, immár nyolcadik alkalommal. Az anyanyelvi táborban 5 radnóti tanár és 6 középiskolás diák vett részt. Az iskola mikrobuszával és Erzsi néni saját autójával tettük meg a hosszú utat. A szokásoknak megfelelően délelőttként foglalkozásokat tartottunk a Klézseről és Forrófalváról érkező általában 70-80 gyerekeknek. A gyerekek Klézsére történő szállításában nagy

segítségünkre volt az általunk üzemeltetett két jármű. A mikrobusszal átkocsiztunk Forrófalvára, hogy összeszedjük a szemetes, játszótérről a legszebb ruhájukba öltözött forrófalvi gyerekeket. Felejthetetlen volt, amikor Tónika papucs nélkül szalad a busz után, hogy győzzük meg a szüleit, hadd jöhessen ő is a klézsei Magyar Házba. És Tónika jön, a Tónikák jönnek, Erzsi néni és Zsófi csapatában rajzolnak, játékosan szavakat tanulnak az ebédlőben, Éva néni és Fanni épp a belső teremben énekliz az „Előre a jobb kezdet...” című dalt, Péter bácsi és Katica szókártyákkal játszik, állat-

neveket és tárgyakat tanít a fenti kis óvoda terében, mi pedig az udvaron, a színpadon a bemutatkozást gyakoroljuk Bencével és csapatunkkal. A legkisebb gyermek 5, a legnagyobb 16 éves volt.

Tanítani mentünk Moldvába, ám mi is tanultunk Tőlük és egymástól. Szármunkra ismeretlen világba mentünk és kiderült, hogy hazaérkeztünk.

Cserkészekkel Libántetőn

A magyarfalui gyerekek ebben az évben kezdtek megismerkedni a cserkészlet fogalmával. Két önkéntes *Tancár Gergely* és *Tremmel Ákos* segítségével sikerült elérni, hogy hetente részt vegyenek egy cserkészfoglalkozáson. Amint mélyülni kezdett bennük a cserkész öntudat, egyre nehezebb feladatokkal szembesítettük őket, például a szemétszedés a faluban, erdei ösvény keresése, valamint tábor tűz mellett, meséket, énekeket hallgattunk és tanultunk egymástól. Sikerült egy jó kis csapatot alkotni és így jött az ötlet, hogy szükség lenne egy cserkész táborra. Az RMPSZ által meghirdetett Pillangó Alapítvány által kiírt táborok egyikét sikerült megpályázzuk.

Augusztusban gyimesbükkői gyerekekkel együtt indultunk el a Libán tetőre. A táborban őrökre osztottuk a gyerekeket, a sátrakban is így aludtak. Minden reggelt zászlófelvonással, jelentéssel és imával kezdtünk. Az őrök különböző feladatokat kaptak, majd cserkész játékokat játszódtunk. Este a tá-

bortűz mellett mindenki bemutatott egy saját falujából hozott mesét. Harmadik nap magyar szentmisén vettünk részt, amit a gyimesi pap bácsi mutatott be. A gyerekek az énekeket és az imádságokat szépen tudták, büszkék voltak magukra. A misét követően sátorbontás és búcsúzás zárta az eseményeket.

KISS CSABA, magyarfalui tanító bácsi

Mesetábor a Gyimesekben

A tábor szervezői júniusban 15, idegenben dolgozó szüleitől elszakított vagy rendkívül nehéz családi körülmények között élő csángó kisgyermeket vettek pártfogásukba. Igyekeztek megtanítani őket arra, hogy magukat, a környezetükben minőségi változtatásra alkalmas lényként tudják megélni. Képesek legyenek az őket körülvevő jó/rossz dolgok szétválasztására, átértelmezésére. Felfedezzék a környezetükben rejtőző kincseket, képessé váljanak az értéktelen dolgok értékessé változtatására, a rendetlen összerendezésére.

A napközbeni foglalkozásokon a mesék mellett a legnagyobb hangsúlyt a természetművészeti tevékenység kapta. Reméltük, hogy a *Derék Jankóról* elnevezett tábor végére megtanulják környezetük minden alkotóját, mint lehetséges játékok, önkifejezési eszközt is használni, egymásra mint játszótársra, támogató közösségre tekinteni.

A mindennapi tábori programok a mese-sátor, séta, pancsolás, kézműves foglalkozások, természetművészeti foglalkozás, ének, játék, mondókák közös étkezések egysége mellett, fontosnak tartottuk a széthullott családban élő

gyerekek, teljes, működő családokba való bevonását a táborban. (A szervezők családjukkal együtt vettek részt a programban. A szerk.) Rendező elv volt még a játékoság, a szeretetteljes légkör, a mindenkinek feletti elfogadás. Valódi emberi értékeken alapuló mintát mutatni, s lehetővé tenni számukra, hogy szerethetőnek és sikeresnek éljék meg magukat.

A program a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a KEMCSE és a Farkaskő Noszvajai Barlang Művésztelep-Egyesület Meseit programjának együttműködésével jött létre.

DR. BALÁZS PÉTER
szervező, művésztanár

Kovács tábor Rákosszentmihályon

Ez volt a 11. alkalom, melynek résztvevői Csíkfaluból, Bogdánfalváról, Külsőrekecsinből és idén először Magyarfaluból érkeztek a Rákosszentmihályon működő Kovács Egyesület meghívására. A közel ezer kilométer tá-

volságból érkező 33 tanulót és két kísérő tanítójukat itt tartózkodásuk egy hetére 23 önzetlen budapesti család fogadta be.

A jutalom nyaralás során számos nevezetességgel ismerkedtek meg a gyermekek és részt vettek a Szent István napi

szentmisén és a Szent Jobb körmeneten. A csángó misén felolvasásukkal és énekeikkel megmutatták a magyar nyelvben való jártasságukat. A Csángó Esten tréfas mondókáik, ősi énekeik és fergeteges tánc lépéseik elkápráztatták a több száz fős hallgatóságot.

PETROVICS SÁNDOR
a Kovács Egyesület elnöke

Pusztinai gyerekek Velencén

Harmadik alkalommal vettünk részt a velencei Gyermekek és Ifjúsági Táborban, július 21-25. között. E hét alatt együtt a pusztinai és a városban működő népzenevel és néptáncokkal foglalkozó iskolák alsó tagozatos tanítványai, pedagógusai, egyesületek tagjai, sok alkalmat találtak az egymás kultúrájával való ismerkedésre.

Nem maradtak ki a közös játékok, mesék, kézműves foglalkozások, gyöngyfűzés, csuhézés, rongybabakészítés. Volt egy nap, amikor a Vörösmarty Mihály Általános Iskola gyerekeinek tanítottunk csángó dalokat, táncokat, meséket és a végén együtt táncoltunk énekeltük velük. Fehérvár sem maradt ki, ahol Brückner Előd atya szentmisét celebrált tiszteletünkre a Ciszter templomban, és mi is szépen énekeltük a szentes énekeinket,

utána pedig a Városháza dísztermében tartottunk koncertet.

De a szereplésünk nem ért véget, tovább utaztunk Hajdúszoboszlóra, ahol felléptünk a Szoboszlói Folkhévtéve fesztiválon, és nagy sikernek örvendtünk.

Tokaj sem maradt ki, Csángó estre volt meghívva a közönség, amit a Kossuth téren tartottak.

Nagyon szép nyarunk volt!

NYISZTOR ILONA, Pusztina

Nyaralás keresztszülőknél

Idén már nyolcadik alkalommal érkeztek a gyerekek Külső-rekcsinből és Dumbravénból, hogy 16 különböző településen Debrecentől Mosonmagyaróvárig a keresztszüleiknél töltsenek el egy hetet. Kilenc továbbtanuló is volt köztük. Nyolc Dumbravéni diák Szegeden nyaralt befogadó családoknál *Majzik Tamás* tanár úr szervezésében.

Az itt töltött egy hét alatt minden gyermek korának megfelelő programokon vett rész keresztszülei jóvoltából. Természetesen nem maradtak el a töltekező beszélgetések, melyekre gyermeknek-keresztszülőnek egyaránt nagy igénye volt. Azok a keresztszülők, akik több éve hozzák el a gyerekeket, megtapasztalják az együtt töltött napok során, hogy mennyit fejlődtek, okosodtak, önállósodtak a gyermekek az elmúlt időben. Köszönet a tanároknak, akik nehéz körülmények között tanítják, nevelik őket. Isten fizesse meg a keresztszülők jóságát, akik

szabadságukból évente egy hetet a keresztgyermekükre áldoznak s vállalják a nyaralás költségeit. A Szegedre ékező gyerekek ellátását befogadó családok biztosították, 8 dumbrovéni gyermek útiköltségét pedig *Vanczer Zsuzsa* dumbrovéni falugazda támogatók segítségével fedezte.

LÁZÁRNÉ SEREG BORBÁLA, külsőrekcsini falugazda

Székelyföldi jutalomtábor

Ebbe a gyönyörű táborba azok a gyerekek juthattak el, akik egész évben rendszeresen jártak az órákra, valamint részt vettek a versenyeken. A programot a lányi gyerekekkel és tanítókkal együtt szerveztük, s a Pillangó Alapítványtól kaptunk hozzá elegendő anyagi támogatást. Már az utazás is élmény jelentett, voltak olyan gyerekek, akik most először jöttek ki a falu határai kö-

zül. A *Békás-szoros* és a *Gyilkos-tó* felé a táj, a sziklák látványa lenyűgöző volt. A szoros aljától felsétáltunk a Gyilkos-tóig. A tábor Gyergyóremetén volt. A ház az erdő közepében állt, az udvarán egy szép halastóval. A gyerekek, amint megismerkedtek a környezettel azt mondták, úgy érzik, hogy Texas-ban vannak.

Másnap reggel a gyerekek négyes csoportot alkotva egy-egy órányi lovastúrán

vettek részt. A többieknek ezalatt kézműves foglalkozást tartottunk Ági néni eszenyei házában. Az estét tábortűzzel és énekkel zártuk. Parajdon a program a sóbánya látogatása volt, amit a nap fénypontja a fürdőzés követett. A gyerekek picit nehezen ismerkedtek meg a sós vízzel, de estére már nekünk okozott nehézséget a vízből való kicsalogatás. Utolsó nap a patakban saját strandot(gátat) készítettünk, így zártuk a nyaralást.

PUSKÁS ANNAÁRIA
magyarfalui tanító néni

Szántódon ismét a németvölgyisekkel

Micsoda fantasztikus tábor, ahol minden keresztszülő meglátogatta a keresztgyermekét. Volt, aki Bécsből autózott Szántódra, de olyan is volt, aki hosszú vonatozás után érkezett a keresztgyermekéhez. Sok éve táboroztatok, de azt hiszem ilyen szempontból különleges és kivételes volt az idei szántódi tábor.

Nagy volt a boldogság, amikor újra találkoztak a diószéni gyerekek a budapesti Németvölgyi Általános Iskola diákjaival. Sokan már ismerősként üdvözölték egymást. Az első két nap sokat esett az eső, de fontunk karkötőt, festettünk üvegre szép magyaros mintákat, aztán kisütött a nap, s végre fürödhettünk a Balaton kicsit hideg, de tiszta vizében.

Az idén volt kajakozás, frizbi bajnokság, ping-pong, sőt még tollaslabda verseny is. A csángó gyerekek remekül szerepeltek, és sok-sok versenyt nyertek. Nem csak sport volt a napi foglalkozásokban, hanem egyes csoportokban szellemi vetélkedők is. A táncáznak és a csángó estnek óriási sikere volt, az élő zenekarral késő estig roptuk a táncot. Sorolhatnám még hosszan a progra-

mokat, a mókázást, egészen az utolsó estéig, az eredményhirdetésig. Fergeteges diszkóval zárult a hét, mindenki mindent elkövetett azért, hogy jól érezzük magunkat. Köszönjük a XII. kerületi Önkormányzatnak és a Németvölgyi Általános Iskolának, hogy támogatták a nyaralásunkat.

JOLANDA WILLEMSE, diószéni falugazda

Imafüzettől a templompadokig

A KEMCSE vallási munkacsoportja 2007 szeptemberében alakult, és immár hetedik éve tevékenykedik eredményesen

Tagjaink és támogatóink száma jelenleg 42 fő: néhány aktív keresztszülő, sok imádságos támogatóval, papokkal és civilekkel, akik az ország határain belül, és azon kívül élnek, és akik a moldvai magyarokkal azonos hitben és imádságban összetartoznak.

A csoportunk már a kezdetekkor összeállította a román-magyar nyelvű imafüzetet, amelynek szövege a honlapunkon hozzáférhető, kézirat gyanánt. Közös kereszttutat járunk évek óta minden évben a moldvai csángó-magya-

rokkal együtt a budapesti rákosligeti Magyarok Nagyasszonya plébániatemplomban a lujzikalagori születésű *Tampu-Ababei József* plébános atya vezetésével, amely mindig nagy élményt és lelki feltöltődést ad mindnyájunknak.

Idén ezeken kívül a Dumbravéni templom felépítését is támogattuk a felhívásunkkal. Nagy örömünkre rövid időn belül beérkezett 672.637 forint, amelyet az elnökségünk átutalt a templom új padjaira. Vallási csoportunk jelentős tagja volt már a kezdetektől fogva

Jáki Sándor Teodóz OSB bencés atya is, a csángók nagy apostola, aki segítette a munkánkat imádsággal és tanácsokkal egészen a haláláig. Nagy örömünkre *A vándorapostol Jáki Sándor teodóz OSB emlékezete* címmel antológia is készült róla. Az alábbi sorokkal szeretném a mi tiszteletünket is leróni Teodóz atya emlékezete előtt.

Albertné Révay Rita: Teodóz atya emlékezete a szívemben

Teodóz atya a Hit Évében, 2013. január 8-án, este fél kilenckor hazatért Teremtőjéhez, életének 84., szerzetességének 69. évében. Derűvel, élő humorral, reménnyel és hittel teli kép él bennem Teodóz atyáról, aki tudást, örömet, mosolyt adott mindenkinek, akivel csak találkozott az élete során. Hálatelt szívvel és nagy tisztelettel emlékezem rá.

Egy vonatállomáson találkoztam vele először 2007 őszén, a frissen megalakult Keresztszülők a Moldvai Csángómagyarokért Egyesület néhány tagjával együtt, hogy elhívjuk őt a klubdelutánunkra és segítsen bennünket a csángómagyarok érdekében végzendő munkánkban. Azonnal felismertük őt, noha csak fényképen láttuk addig, de mondását ismertük:

„Senki ne kezdjen el a csángókkal foglalkozni, mert nem bírja abbahagyni, annyira megszereti őket. Én is így jártam.” Sokat tanultunk tőle. Azt, hogy a moldvai nyelvjárás szavai állnak a legközelebb az Ómagyar Mária siralom és a Halotti Beszéd nyelvvezetéhez. Azt is, hogy a moldvai magyarok nem úgynevezett temetőkultuszban élnek, hanem életkultuszban. Szinte hallom, ahogyan igazi tanárként, mosolyogva még érdemjegyeket is osztogat a különböző tájegységek énekeseinek: „Magyarországon ötösré énekelnek! Felvidéken hatosra! Délvidéken hetesre! Erdélyben tízesre! Csángóföldön tizenötösré!”

Igazi művész és hiteles pap volt! Nála szebben senkitől nem hallottam énekelni az Aranymiatyánkot, a Boldogasszony anyánk moldvai változatát és a Halotti Beszéd dallamait! Számptalan kitüntetéssel jutalmazták, legutoljára Fraknoi díjjal, de legjobban a pápa levelének örült, amelyet 2012-ben kapott pappá szentelése 60. évfordulójára. 1992 óta minden év augusztus 15-én Kacsikában a Nagyboldogasszony-búcsún

többnyire ő mutatta be a csángók számára engedélyezett évi egyetlen magyar nyelvű szentmisét, sőt ő maga vezette oda augusztus 14-én a moldvai falvak zarándokait végig énekelve az úton. Csíksomlyón is gyakran ő mutatta be a csángó misét.

Betegágyánál is ott lehettem. Pannonhalmán a temetése napja is Teodóz atyához méltó volt: napsütéssel kezdődött, hóesssel zárult. Petrás Marika és Nyisztor Ilonkák gyönyörű halotti sirató énekekkel búcsúztak tőle. A temetési szertartás után hosszú sorok kísérték a koporsót a Boldogasszony-Kápolna kriptájába, ahol még leróhattuk kegyeletünket előtte imádsággal és az egyesületünk koszorújával. Kincsként őrzöm szavai mellett a „Csángókról, igaz tudósítások” című nekem dedikált könyvét, amelyet moldvai élményei alapján írt, a CD-jét és a tőle kapott világítós rózsafüzért. Ugyanilyen tárgyak ezrei vannak Moldvában és szerte a Kárpát-medencében, ahol járt fáradhatatlanul papként és népdalgyűjtőként, és osztogatta a hívei között. Egy ugyanilyen rózsafüzért kapott Teodóz atya is valakitől Medjugorjéból, amit a kórházban a kezéhez erősítettett, és amely most is vele van. Világító nyomot hagyott ő maga is a lelkünkben. Hiszem, hogy sokan, köztük a moldvai magyarok tízezrei, talán százezrei is őrizzük ezeket a tárgyakat, amelyeket mindig megáldatott volt tanítványával, Bíró László püspök atyával, aki a temetésére írt beszédében is kiemelte ezeknek a világítós rózsafüzéréknek a jelentőségét. „A mennyben gyűjtsetek kincset, ahol nem rágja moly és nem marja rozsda, s ahol nem törnek be és nem lopják el a tolvajok!” (Mt 6,20). Meggyőződésem, hogy Teodóz atya teljes életet élt a világban, megtalálta és tovább is adta a kincseit sokaknak. Hálás vagyok Istennek, hogy ismerhettem őt!

A Magyar Kultúra Napján

A CSÁNGÓKRÓL SZÓLT AZ ISKOLAI ÜNNEPÉLY

A budapesti Farkasréti Általános Iskolában hagyománya van e nap megünneplésének. Idén is több mint 600 kisgyermek hallgatta ünnepőbe öltözve az iskola tornatermében a csángók életét bemutató zenés, mesés előadást, me-

lyet a Keresztzülők a Moldvai Csángómagyarokért Egyesület szervezett számukra. Vetített képek kíséretében beszéltem nekik a csángók eredetéről, történetéről, Csángóföldről, az ottani emberek mindennapjairól, népművészeti hagyományairól, szokásairól, arról, hogy hogyan élnek és tanulhatnak ma magyarul a csángó kisgyerekek, hogyan segítik őket a keresztzülők.

A Zurgó együttes vezetője Nagy *Bercel* mesét is mondott, énekes *Sós Réka* pedig megtanított egy fülbemászó népdalt a gyerekeknek. Önfelédten énekeltek együtt a zenekarral, az énekesekkel,

miközben peregtek előttük a csángó világot bemutató moldvai képek. Ritka vidám, boldog egy órának voltunk részesei. Az iskola alsó és felső tagozatos diákjai nagy figyelemmel, fegyelemmel és érdeklődéssel követték az előadást. Szívvel lélekkel bekapcsolódtak az éneklésbe, ütemes tapsal kísérték a ritmusos muzsikát. A hírek szerint még másnap is énekeltek a megtanult dalt. Kell ennél több bizonyíték arra, hogy itt az ideje a magyar gyerekeket a csángókkal megismertetni?!

PÁKOZDI JUDIT,
KEMCSE elnök

Szervezet	Működési területe	Telefon v. Villámlevél	Honlap	Bankszámlaszám
RMPSZ Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége	Független, önálló civil szervezet. Célja a magyar tannyelvű oktatásban érintettek érdekeinek képviselete és a magyar tannyelvű oktatás minőségi fejlesztése.	rmpsz@rmpsz.ro 00 40 266371377	www.rmpsz.ro/web/	
	Keresztzülő program	keresztzulo@rmpsz.ro	www.rmpsz.ro/web2/	
AMMOA A Moldvai Magyar Oktatásért Alapítvány	Az oktatási program magyarországi és erdélyi támogatásait gyűjti össze és juttatja el a programot koordináló szervezet (RMPSZ) részére	36/20/5647055 ammoa@csango.eu	www.csango.eu	Bankszámlaszám: (HUF) OTP, 11742173-20154778-00000000 Nemzetközi bankszámlaszám: (HUF) IBAN: HU76 11742173-20154778-00000000 BIC (SWIFT) kód: OTPVHUHB
	Az AMMOA közhasznú alapítvány jogosult adókedvezmény igénybevitelére szolgáló adóigazolást kiállítani cégek és egyéni vállalkozók részére, valamint az SZJA-ból a civil szervezetek részére felajánlható 1% fogadására. Az alapítvány adószáma: 18710209-1-43			
KEMCSE Keresztzülők a Moldvai Csángómagyarokért Egyesület	A keresztzülők közössége.	36/30/9605919 info@keresztzulo.hu	www.keresztzulo.hu	12011265-00160103-00100008 (HUF)

Csomagküldési tudnivalók!

Immár ötödik éve gyűjtjük a keresztgyerekeknek szánt csomagokat az APC SMART ELECTRONIC Kft. telephelyén. Hálásan köszönjük, hogy felbecsülhetetlen értékű munkájukkal: a csomagok gyűjtésével és kiszállításával támogatják a keresztzülő programot, hiszen ha postán kellene a keresztzülőknek a csomagokat feladniuk, az mérhetetlen anyagi terhet jelentene számukra.

A Kft. munkatársai nyilvántartásba vesznek minden csomagot, általában heti rendszerességgel kiszállítják Romániába (Kolozsváron keresztül Gyergyószentmiklósról). *Márton Attila* az oktatási program koordinátora vagy kollegái ott veszik fel a csomagokat, és juttatják el majd 1000 kilométeres utazás után az adott faluba.

Csomagleadási hely: APC SMART ELECTRONIC Kft.

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig, 9–16 óráig

Cím: 1135 Budapest, Kisgömb utca 25-27 (Szent László utca sarok, bejárat az udvar felől, ahová autóval is kényelmesen be lehet állni).

Kapcsolat: telefon: +36 1 339 5730

e-mail: lpalfi@apcsmart.hu

A csomagokon fel kell tüntetni a **feladót**, címzettként: a **keresztgyermek nevét, moldvai faluját**, sőt a **tanár nevét** is. Címezetlen csomagok küldésére nincs mód.

A tanárok listáját megtalálják a Naputánjáró ezen számában is.

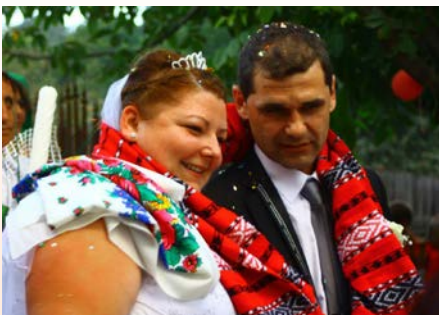
Csángó menyekező

Hogyan is volt ez régen? A fekete-fehér felvételt Szabófalván Kós Károly készítette még a múlt században. Domokos Pál Péter A moldvai magyarság című könyvében pedig a régi trunki lakodalmi szokásokról így írt: „A lánykérés: Miután a legény megismerkedett (kiismerte, megszerette) a leánnyal, hogy frigyet kössenek, kitűznek egy napot (estét), amikor a legény keres két vagy három embert a rokonokból, amelyeket elküldi lánykérni estére; amelyek odamenvén a leányos házhoz, ahol biztos, hogy tudván az összes család (apa, anya és leány) készülettel várják és jó szívvel fogadják... A keresztapa és keresztanya, amely meg volt hívva, még hamarabból kell gondoskodják ezen este a vőlegénynél fölkészíteni a kucsmát (sapka), amelyre parákot (pérez) varrnak (hármot) és virágokat, és fölkészíti a baltát is, reakötve egy szép varrott szövetet... A szentmise után ... {a} menet oly táncval és lármával történik, hogy az egész falu hallja.”

Hogyan történik ez ma? A 18. Csángó Bálon a Petőfi Csarnokban 2014. februárjában láthattunk egy egész csángó menyekezőt megelevenedni. Moldvaiak és gyimesiek pálinkával, kaláccsal

„kocsonyával”, „ujjogatóssal”, zenével és táncval fogadták a vendégeket. A színpadon a moldvai menyasszonyt, a „nyírászat” öltöztették. A gyimesi vőlegény „nyirel” számára a vőfély „köszöngető” kérte ki a menyasszonyt ízes rigmusokkal. A közreműködők között ott volt Nyisztor Ilona és Petrás Mária is, valamint zenészek Pusztinából, Klézséből, Lészpedről, Külsőrekecsinből, Somoskáról, Gyimesből, Setétpatakáról, Kosteletekről.

Ebben az évben Csángóföldön több menyegzőt tartottak. Kedves tanáraink közül nyáron négyen is megházasodtak: Tamás Tünde, Kertész Daniella, Melzer Médea és Vaszi Levente. Sok boldogságot kívánunk nekik. Isten éltesse őket!

TÜNDE ÉS PÁVEL: Tamás Tünde vagyok, Sepsiszentgyörgyön születtem, hat éve Moldvában Csík faluban tanítok. Itt ismertem meg férjemet, Secal Pavelt, aki Csík falui csángómagyar család gyermeke. A polgári esküvőnk Csík faluban, egyházi esküvőnk pedig Sepsiszentgyörgyön volt. Most már mindketten a Secal-Tamás nevet viseljük, és nagyon boldogok vagyunk.

LEVENTE ÉS MÉDEA: a mi nagy eseményünk a Csíkszeredai milléniumi templomban volt, a mulatozás pedig Gyimesközéplekon. Reggel arra ébredtem, hogy nevem mától nem Melzer hanem a Vaszi Médea, mert Isten színe előtt fogadtam meg, hogy attól a naptól Vaszi Levente felesége leszek. Mindketőnket boldogság és öröm tölt el, jóbanrosszban, betegségben és minden bajban kitarunk egymás mellett.

DANIELLA ÉS ADRIAN: egyszer volt, hol nem volt, egy külsőrekecsini cinka Kertész Daniella-Julianna és egy Csík falui legényke Pista Adrián úgy döntöttek, hogy IGENT mondtak a rekecsini Polgármester Hivatalban, majd a rekecsini „Szűz Mária Születése” Templomban örök hűséget fogadtak egymásnak. Ezentúl egy család vagyunk, és így lett belőlem menyecske, belőle meg férj.

Legyen Ön is keresztapa, keresztanya!

A moldvai csángók falvaiban még ma is elképzelhetetlen, hogy két ember szó nélkül menjen el egymás mellett. Ha többet nem is, két mondatot biztosan váltanak egymással. Tiszteletük jeléül „keresztanyának”, vagy „keresztapának” szólítják egymást, függetlenül attól, van-e köztük bármiféle rokoni kapcsolat, vagy egyáltalán ismerik-e egymást. A csángó közösségekben máig jelen van az egymásra figyelés, az együvé tartozás érzése.

Megérdemlik, hogy mi is figyeljünk erre a kis népcsoportra, érezzék, hogy nincsenek egyedül, ők is a magyarsághoz tartoznak! Adjuk meg a lehetőséget a csángó gyermekeknek, hogy magyarul tanulhassanak, hogy megismerhessék a magyarság értékeit szerte a Kárpát-medencében! Ehhez Önnek nem kell semmi más tennie, mint elvállalni egy moldvai csángó magyar kisgyermek jelképes keresztszülőségét.

Legyen Ön is Keresztapa, Keresztanya! Válgjon családtagjává a moldvai csángómagyarok és a keresztszülők közösségnek!

Ha szeretne keresztszülő lenni, jelentkezzen elérhetőségeinken:

ammoa@csango.eu

+36-30-960-5919 • www.keresztszulok.hu

+36-20-564-7055 • www.csango.eu

1 % a csángó oktatás javára

A *Moldvai Magyar Oktatásért Alapítvány* kilenc éve alakult meg, s azóta jelentős összegekkel támogatja a moldvai csángók magyar anyanyelvi oktatását. Az alapítvány főként magánszemélyek, keresztszülők és vállalkozók befizetéseiből fedezi a költségek közel felét.

Az alapítvány szorosan együttműködik a *Keresztszülők a Moldvai Csángómagyarokért Egyesülettel*, közösen gyűjtik az adományokat is, mert hisznek az összefogás erejében.

2008-tól lehetővé vált, hogy a *Moldvai Magyar Oktatásért Alapítvány* is fogadhasa az alapítványoknak felajánlható személyi adó 1%-át. Az elmúlt években ez a forrás is hozzájárult ahhoz, hogy újabb moldvai csángómagyarok lakta falvakban is elinduljon a magyar anyanyelvi tanítás. Hálásan köszönjük!

Kérjük, hogy 2015-ben is támogassák személyi adójuk 1%-val a moldvai csángómagyarok magyar anyanyelvi oktatását!

Az alapítvány adószáma: 18710209-1-43